

Unga män i socialt utsatta bostadsområden

- En kvalitativ studie om unga män som begår narkotikabrott

Young men in socially vulnerable residential areas

- A qualitative study on young men committing drug-related crimes.

Daiana Abdulkader & Niloo Kashkooli

Examensarbete i socialt arbete och socialpedagogik 15 Hp
Socialpedagogiska programmet, 2023
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2023

Examinator: Anette Bolin

Innehållsförteckning

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Abstract.....	6
1. Inledning.....	7
1.1 Syfte och frågeställning.....	9
2. Tidigare forskning.....	10
2.1 Problematik i uppväxten och dess påverkan.....	10
2.2 Orsaker till medverkandet av kriminella aktiviteter.....	12
2.3 Skolgångens betydelse för unga män.....	14
2.4 Exkludering av samhället - en väg in i kriminalitet.....	15
2.5 Förändringsarbeten för unga män i socialt utsatta bostadsområden.....	16
2.6 Implikationer för den egna studien.....	17
3. Teori.....	17
3.1 Stämplingsteorin.....	17
3.2 Kritik mot och för teorin.....	19
3.3 Användning av teorin.....	19
4. Metod.....	20
4.1 Metodval.....	20
4.2 Urval.....	20
4.3 Konstruktion av intervjuguide.....	21
4.4 Genomförande.....	22
4.4 Analys.....	22
4.5 Reliabilitet och validitet.....	24
4.6 Etiska överväganden.....	25
4.7 Litteratursökning.....	26
5. Resultat och analys.....	27
5.1 Bakgrund.....	27
5.2 Föräldraroll och trångboddhet - viktiga faktorer.....	27
5.3 Gruppträck och samhörighet.....	29
5.4 Tidsfördriv - "inga dåliga intentioner utan man är uttråkad".....	30
5.5 Bristande motivation.....	31
5.6 Svart ekonomi och status.....	32
6. Diskussion.....	34
6.1 Riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott.....	34

6.2 Skyddsfaktorer som inte bidrar till att unga män begår narkotikabrott.....	35
6.3 Metoddiskussion.....	36
6.4 Implikationer för det sociala arbetet och socialpedagogik	37
6.5 Förslag till framtida forskning	38
Litteraturförteckning	39
Bilagor.....	45

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till respondenterna som har gjort denna studie möjlig att utföra och som har inspirerat oss till att engagera oss helhjärtat i denna utmanande och givande process. Vi vill också framföra vårt djupaste tack till våra nära och kära för ert stöd under denna intensiva tid. Er närvaro och uppmuntran har betytt mycket för oss och har hjälpt oss att överkomma utmaningarna och fortsätta framåt. Tack för ert stöd och för att ni har funnits där.

Sammanfattning

Titel:	Unga män i socialt utsatta bostadsområden
Författare:	Daiana Abdulkader & Niloo Kashkooli
Nivå/arbetets art:	Kandidat/examensarbete, 15 hp
Ämne:	Socialt arbete
Program:	Socialpedagogiska programmet, 180 hp Högskolan Väst
Termin:	Vårterminen 2023
Handledare:	Anna Henriksen

Ur ett socialarbetarperspektiv ämnar studien att utforska vilka levnadsvillkor som kan bidra till att unga män involveras i drogrelaterad brottslighet i socialt utsatta bostadsområden, där frågor om skyddsfaktorer och riskfaktorer är förekommande. Studien använder sig av stämplingsteorin som ett ramverk. Studien använder en kvalitativ metod genom semistrukturerade intervjuer med socialarbetare för att förstå deras perspektiv på arbetet med unga män som påverkas av drogrelaterad brottslighet. Resultaten tyder på att de vanligaste anledningarna till att unga män engagerar sig i drogrelaterad brottslighet är en bristande föräldraroll, bristande motivation samt svart ekonomi och status. Studien visar också att unga män stigmatiseras och stämplas som "droganvändare" och "brottslingar" av samhället. Stämplingarna kan ha en betydande påverkan på deras identitetsutveckling, självkänsla och livsbana. Studien betonar vikten av att kunna förstå de underliggande orsakerna till drogrelaterad brottslighet, istället för att enbart fokusera på unga mäns avvikande beteenden. Således belyser studien det komplexa samspelet som finns mellan sociala sammanhang och drogrelaterad brottslighet bland unga män i socialt utsatta bostadsområden, vilket uppmanar till en mer nyanserad förståelse av frågan.

Nyckelord: Ungdomskriminalitet, unga män, riskfaktorer, skyddsfaktorer, narkotikabrott, utsatt bostadsområde

Abstract

Title: Young men in socially disadvantaged residential areas.
Authors: Daiana Abdulkader & Niloo Kashkooli
Level: Bachelor's Thesis,
15 Higher Education Credits
Subject: Social Work
Program: Program in Social pedagogy,
180 Higher Education Credits
University West
Term: Spring term 2023
Supervisor: Anna Henriksen

From a social work perspective, the study aims to explore the living conditions that may contribute to young men's involvement in drug-related crimes in socially disadvantaged areas, where issues of protective and risk factors are prevalent using the labeling theory as a framework. The study adopts a qualitative approach through semi-structured interviews with social worker's, to understand their perspectives on their work with young men affected by drug-related crimes. The findings suggest that the most common reasons for young men to engage in drug-related crimes is due to lack of parental role, lack of motivation and also the illegal income and status. The study also indicates that the young men are stigmatized and labeled as "drug users" and "criminals" by society. The labeling can have a significant impact on their identity formation, self-esteem and life trajectories. The study emphasizes the importance of understanding the underlying causes of drug-related crimes, rather than just focusing on the deviant behavior of young men. Thus, the study sheds light on the complex interplay between social contexts and drug-related crimes among young men in socially disadvantaged areas, and calls for a more nuanced understanding of the issue.

Keywords: Youth crime, young men, risk factors, protective factors, drug-related crimes, socially disadvantaged neighborhood.

1. Inledning

Enligt Estrada (2022) innebär ungdomskriminalitet att en individ i åldrarna 15–20 år begår brott, vilket betraktas som ett normbrytande beteende. Ungdomskriminalitet sker oftast i områden som anses vara socioekonomiskt utsatta (Guldåker & Hallin, 2020). Barnfamiljer och ungdomar bor oftast i dessa utsatta områden och kan leva under sämre livsvillkor, i förhållande till andra områden i Sverige. Dessa beskrivs som trångboddhet, arbetslöshet, sämre ekonomi och utbildningsbrist. Därmed leder detta till att unga män som växer upp i socialt utsatta bostadsområden har en större sannolikhet att utveckla ett kriminellt beteende. Polismyndigheten (2021) hävdar att “Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället”. Denna inverkan beror mer på den sociala situationen i området, än på de kriminellas avsikt att ta kontroll över det lokala samhället. Konsekvensen är att de som bor där känner sig osäkra, vilket i sin tur leder till att de är mindre benägna att rapportera brott eller delta i rättsprocesser. Situationen betraktas som allvarlig då även hot och utpressningar sker gentemot de bosatta. Men det kan även ske våldshandlingar på offentlig plats, öppen narkotikahandel och en missnöjd attityd mot samhället (Polismyndigheten, 2021). Det har det sedan länge konstaterats att ungdomskriminalitet är ett socialt problem som är återkommande i samhället (Estrada, 2022). Idag är det fortfarande ett aktuellt problem som ofta belyses av den svenska mediebevakningen:

- *“Vi har sett att vi haft flera unga som suttit häktade, fler i arresten som suttit anhållna vilket är ganska ovanligt för personer under 18”* (SVT Nyheter, 2021).

Det hävdas att konsumtionen av narkotika är ett växande men även ett aktuellt samhällsproblem i unga målgrupper. Ungdomars ökning av konsumtion har oftast sin grund i att de är nyfikna och vill prova droger (Region Örebro län, 2023). I en skolundersökning om narkotikabrott bland ungdomar från årskurs 9 och årskurs 2 i gymnasiet förklaras statistiken kring brottsligheten i hela Sverige. År 2022 visade att 7 procent av de unga männen i årskurs 9 begått narkotikabrott, medan det var 16 procent i gymnasieår 2. Detta indikerar att det är mer än dubbelt så förekommande att gymnasieelever brukar narkotika i jämförelse med niondeklassare. Den narkotikan som brukas mest är cannabispreparat bland eleverna (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2022).

Utifrån en historisk aspekt har forskare länge studerat normbrytande beteenden hos unga och äldre män (Andershed & Andershed, 2019). Detta med anledning av att det är fler män i förhållande till kvinnor som begår brott (Brottsförebyggande rådet, 2022). Det är vanligare att män i sin barndom haft ett normbrytande beteende jämfört med kvinnor. Deras beteenden är även allvarigare och kan leda till en större sannolikhet att hamna i kriminella aktiviteter (Wong m.fl., 2013).

Det finns olika levnadsvillkor som kan bidra till att en individ hamnar i kriminella aktiviteter, dessa nämns utifrån faktorer såsom familj och livskriser. Det innebär att individens personliga omständigheter och erfarenheter kan spela en roll i att öka risken för problem, exempelvis kan

en ogynnsam familjesituation eller svåra livshändelser som förlust eller trauma påverka en persons välbefinnande och livskvalitet. De olika levnadsvillkoren nämns utifrån faktorer såsom tillgång till resurser och uppbyggnad av samhällsstruktur, till exempel socioekonomisk ojämlikhet, tillgänglighet av viktiga resurser som utbildning eller hälso- och sjukvård. Dessa kan påverka individens livsvillkor och öka risken för problem eller svårigheter. Detta innebär att de olika faktorerna i individens närmiljö kan spela en stor roll. Till exempel kan en ogynnsam uppväxtmiljö med brist på stabilitet eller positiva relationer samt negativa influenser från kamrater öka risken för problem eller svårigheter (Ahlborn & Fahlke, 2012).

I sammanhanget av ett socialt arbete gällande de olika levnadsvillkoren är det av betydelse att förstå och analysera dessa för att kunna bedriva ett effektivt socialt arbete. Det sociala arbetet är en yrkesverksamhet som syftar till att främja människors välbefinnande och hjälpa dem att hantera olika problem och svårigheter i sina liv. Genom att analysera levnadsvillkoren, det vill säga de unika omständigheter och behov som varje individ har, kan socialarbetare skapa en individanpassad och personcentrerad intervention. Det kan inkludera att identifiera individuella faktorer såsom familjeförhållanden, livskriser eller andra personliga utmaningar. På samma sätt är det viktigt att analysera och förstå de olika levnadsvillkoren, som även inkluderar samhällsfaktorer och strukturer som påverkar individer och deras möjligheter till välbefinnande. Det kan inkludera faktorer som samhällsstruktur, socioekonomisk ojämlikhet, tillgång till resurser och sociala stödsystem. Genom att integrera en förståelse för levnadsvillkoren kan socialarbetare bättre förstå de komplexa sambanden som påverkar människors livssituationer och arbeta för att främja rättvisa, jämlikhet och socialt välbefinnande. Genom att bedriva socialt arbete utifrån ett mångfaktoriellt perspektiv, där levnadsvillkoren beaktas, kan socialarbetare skapa mer effektiva insatser för att stödja människors behov och främja positiva förändringar i samhället (Dellgran, 2016).

Risikfaktorer är de egenskaper, förhållanden eller händelser som ökar risken för individen att utveckla ett normbrytande beteende, därav kan brottsbenägenheten öka. Det normbrytande beteendet grundas utifrån probabilistiska faktorer som innebär att det kan finnas flera risk- och skyddsfaktorer som samspekar. Dessa kan leda till olika problem vilket bidrar till att ett kriminellt beteende kan utvecklas. Hur risk- och skyddsfaktorerna samspekar beror möjligtvis på att individens avvikande beteende skapar hinder för att kunna fungera i olika sammanhang. Det avvikande beteendet förstärks och leder till en negativ utveckling hos individen (Andershed & Andershed, 2019).

Skyddsfaktorer definieras som de egenskaper, förhållanden eller händelser som minskar risken för att utveckla ett normbrytande beteende, fastän individen exponeras för ett antal riskfaktorer. Skyddsfaktorer är därmed positiva krafter samt förmågor som skyddar den utsatta individen från att utveckla ett normbrytande beteende. Förhållandet mellan risk- och skyddsfaktorer beskrivs genom att det finns fler skyddsfaktorer än riskfaktorer. Detta hjälper till att förhindra att individen utvecklar avvikande beteenden trots utmanande omständigheter (Andershed & Andershed, 2019).

Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteenden kan finnas på olika nivåer, såsom individnivå, familjenivå och i det lokala samhället (Loeber & Farrington, 2000). Det handlar om möjligheter och risker som finns i samhällets struktur och normer. I de olika nivåerna spelar olika faktorer en viktig roll. Det kan vara egenskaper, beteenden, relationer, familj, attityder, bostadsområden, förebyggande åtgärder, skolan och personliga egenskaper hos individen. För att förstå varför en individ utvecklar ett avvikande beteende måste det tas hänsyn till de olika nivåerna. I sammanhanget av en kriminell livsstil påverkas därför individens möjligheter och förutsättningar som sedan resulterar i hur individen agerar i varje situation (Andershed & Andershed, 2013).

Inom det socialpedagogiska området betraktas ungdomskriminalitet som relevant för det sociala arbetet, således har Socialnämnden det yttersta ansvaret för barn och ungdomar som begår brott. Socialnämnden har i uppgift att arbeta förebyggande för att förhindra att barn och ungdomar utvecklar avvikande beteenden och för att erbjuda dem stöd genom olika åtgärder. Nämnden verkar enligt bestämmelserna i Socialtjänstlagen (2001:453) och Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, som syftar till att ge stöd och hjälp till barn och unga som far illa eller som riskerar att hamna i kriminalitet. Den stöd och vård som barn och unga kan få är slutna ungdomsvård, en kontaktperson, ungdomstjänst, medling till barn och unga under 21 år (Socialstyrelsen, 2020a). En annan form av stöd är att Socialnämnden bistår med insatsgrupper i socialt utsatta bostadsområden, där de ska motverka organiserad brottslighet och kriminella nätverk. Det konstateras att "Sociala insatsgrupper (SIG) kan i korthet beskrivas vara en arbetsform för samverkan mellan lokala aktörer såsom socialtjänsten, polisen och skolan, där individer som är motiverade att lämna brottslighet kan erbjudas ett samordnat stöd under ledning av socialtjänsten. Arbetsformen är tänkt för unga som är i riskzon att utveckla en kriminell livsstil, i eller i koppling till kriminella grupperingar" (Socialstyrelsen, 2020b). Insatsgrupperna har i uppgift att särskilt understödja individer som begått brott och de individer som befinner sig i en riskzon att utveckla ett normbrytande beteende. Därmed är det Socialnämndens ansvar att aktivt samspela med de aktörer som verkar i frågor om ungdomskriminalitet i socialt utsatta bostadsområden. I detta sammanhang är det viktigt att betona vikten av att erbjuda olika insatser som förstärker brottsreducerande faktorer bland unga män för bättre livsförhållanden (Socialstyrelsen, 2020b).

Det centrala ämnet att forska om i denna studie är de levnadsvillkor som kan bidra till att unga män begår narkotikabrott i socialt utsatta bostadsområden, utifrån ett socialarbetarperspektiv. Detta med grund i att ungdomskriminalitet är ett aktuellt och återkommande problem i det sociala arbetet, därav är det viktigt att få en djupare förståelse för unga män som befinner sig i en riskzon.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka levnadsvillkor som kan bidra till att unga män i socialt utsatta bostadsområden begår narkotikabrott.

Ur ett socialarbetarperspektiv ämnar studien att svara på följande frågeställningar;

1. Vilka riskfaktorer bidrar till att unga män begår narkotikabrott?
2. Vilka skyddsfaktorer bidrar till att unga män inte begår narkotikabrott?

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras den tidigare forskningen. Forskningen beskriver de olika risk- och skyddsfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott. Dessa kommer sedan att kopplas, reflekteras, diskuteras och problematiseras till den insamlade data.

Sociala riskfaktorer som kan bidra till normbrytande beteenden förknippas med olika oönskade händelser, beteenden eller tillstånd (Hallin, 2014a). Detta med grund i människors relationer, livsvillkor och levnadsförhållanden. Normbrytande beteenden kan utvecklas utifrån riskfaktorer, som att befinna sig i en miljö av narkotika, våld, missbruk, psykiska problem, föräldrar i missbruk, hög tillåtlighet av drogkonsumtion och närvaro i kriminella nätverk (Bălăuță, 2017). Dessa riskfaktorer kan leda till problem inom familj, ekonomi, hälsa och jobbanställning. Sociala riskfaktorer har sin grund i sociala förhållanden. Dessa är även något som individen ser som skyddsvärt, vilket innebär att olika förhållanden kan vara värdefulla för olika typer av grupper i samhället. Men för att de oönskade händelserna ska ske är det behövligt att det finns en eller flera riskfaktorer som utlöser dessa (Hallin, 2014a). Detta tyder på att fler riskfaktorer i kombination med varandra bidrar till unga mäns normbrytande beteende. Ju fler riskfaktorer, desto större risk för att utveckla samt fortsätta ett normbrytande beteende (Wong m.fl, 2013).

2.1 Problematik i uppväxten och dess påverkan

Unga män som redan har utvecklat ett normbrytande beteende under sin uppväxt kan riskera i hög grad att hamna i kriminella kretsar i äldre åldrar. Utöver det normbrytande beteendet hos unga män finns det även flera andra problem som kan uppstå. Unga män riskerar att utsättas för låg utbildningsnivå, fysisk ohälsa, arbetslöshet, instabila partnerrelationer och bristande socialt nätverk. De kan också få svårigheter i att fungera i formella samt prosociala informella sammanhang vilket orsakas av bristande kompetens och förmåga att hantera olika situationer. Dessa svårigheter kan i sin tur förstärka deras normbrytande beteenden och leda till en problematisk utveckling med ökade riskfaktorer (Copeland m.fl, 2015; Wertz m.fl, 2018).

En uppväxt med familjekonflikter, kriminalitet och missbruk hos föräldrar eller syskon kan ofta leda till ökad kriminalitet och droganvändning hos unga (Anderberg m.fl., 2022). Ungdomar med tidigare erfarenheter av fysiska eller sexuella övergrepp löper ökad risk för problem med kriminalitet och droger. Enligt undersökningen som Anderberg m.fl. (2019) har utfört finns det olika riskfaktorer som förklarar varför ungdomar börjar använda narkotika. Undersökningen genomfördes i totalt nio stycken öppenvårdsenheter i Sverige. Resultaten visar att en tredjedel av de unga männen hade upplevt missbruk i familjen under sin uppväxt. Föräldrarna var oftast påverkade av droger under de unga männens uppväxttid. Fyra av tio ungdomar uppgav att de hade erfarenheter av olika former av utsatthet under uppväxten,

vilket innebär att de var utsatta för flera typer av negativa händelser samtidigt. Detta kan ha ökat risken för ungdomar att utveckla ett drogmissbruk. Resultaten visar också att cirka 90 procent av ungdomarna hade problem i skolan, 53 procent upplevde ångest eller oro, och 38 procent hade depressiva besvär (Anderberg m.fl., 2019).

Faktorer som arv och miljö kan bidra till ett normbrytande beteende hos ungdomen. Hjärnans funktion påverkas av genetik vilket resulterar i att individen kan utveckla vissa ärftliga riskfaktorer i form av känslor, tankeprocesser och egenskaper. Men det finns även faktorer i miljön som kan motverka eller förstärka de ärftliga sidorna och därmed kan ett normbrytande beteende utvecklas hos individen (Ling m.fl, 2019). ADHD, bristande uppfostran och om föräldrarna befinner sig i en låg socioekonomisk situation är andra faktorer som kan utveckla ett normbrytande beteende hos unga män. Individer formas och interagerar utifrån uppväxten och utvecklingen som kan resultera i olika nivåer av brottsbenägenhet (Rusell m.fl, 2015). Det har identifierats olika skyddsfaktorer som bedöms reducera risken för att unga män hamnar i miljöer av narkotika. Dessa skyddsfaktorer är etableringen av tydliga familjeregler, främjande av effektiv kommunikation inom familjen, upprätthålla en balanserad ekonomi, att uppnå framgång i skolan, främjande av ett ökat självförtroende och förmågan att hantera känslor. Föräldrar och unga män bör även upprätthålla en god psykisk och fysisk hälsa (Bălăuță, 2017).

Den ovanstående forskningen indikerar att unga män som tidigare haft problematik i barndomen och som har upplevt en eller flera riskfaktorer i sin uppväxt har en större risk att utveckla ett normbrytande beteende. De olika riskfaktorerna såsom genetiska, miljömässiga och familjära faktorer ligger till grund i hur barnet utvecklas i vuxen ålder. Därav associeras en sämre utveckling och ett normbrytande beteende med varandra då de delar samma riskfaktorer (Wertz m.fl., 2018). Forskningen påpekar även att unga män som kommer från en dysfunktionell familj har fått handskas med problematik i sin barndom, såsom psykisk ohälsa, vilket även kan relateras till senare droganvändning hos ungdomar. Studien betonar att det är viktigt att kartlägga unga mäns utsatthet i barndomen för att behandla deras drogberoende (Anderberg m.fl., 2019). Många är medvetna om att illegala droger har negativa effekter på individen, men det är få som är medvetna om att brukandet av narkotika kan leda till rättsliga konsekvenser, även fast det är ett engångstillfälle, misstag eller en regelbunden användning. En bristande kunskap om narkotika kan vara grunden till att produktion, handel och drogmissbruk ökar bland individer. Därför är det viktigt att fånga upp dessa personer via samhällseliga insatser för att reducera droganvändning (Bălăuță, 2017). De individer som har haft svårigheter i sin barndom har större sannolikhet att utveckla psykiska problem och åtminstone ett ogynnsamt utfall i vuxen ålder. Om dessa problem inte kvarstår i vuxen ålder, har de fortfarande haft en påverkan på individens övergång till vuxenlivet (Copeland, m.fl., 2015). Å andra sidan finns det en studie som påpekar att kriminalitet är en bidragande riskfaktor till att unga män utvecklar ett narkotikamissbruk. Det finns en tydlig koppling mellan dessa, då studien visar att de flesta unga män som begått brott även har ett pågående missbruk (Anderberg m.fl., 2019). En studie visar däremot att det även är viktigt att belysa neurobiologiska faktorer såsom psykofysiologi, hjärnmekanismer och genetik, samt hur dessa samspelar med den sociala miljön för hur ett normbrytande beteende kan formas. En

dysfunktion mellan de olika neurobiologiska faktorerna kan orsaka ett normbrytande beteende där individen får ett nedsatt moraliskt beslutsfattande (Ling m.fl., 2019). Det finns även liknande forskning som betonar vikten av att en ogynnsam social miljö kan resultera i en utveckling av diagnoser såsom ADHD, och som i sin tur också kan vara en bidragande faktor till att unga män utvecklar ett normbrytande beteende (Russell m.fl., 2015).

2.2 Orsaker till medverkandet av kriminella aktiviteter

Unga män och familjer som är bosatta i trångbodda lägenheter resulterar i att unga män oftast befinner sig ute på torgen och på gårdarna i sina bostadsområden. Detta i sin tur bidrar till att unga män får ta ett ansvar för sina yngre syskon ute då det inte finns någon vuxen i närheten. I det skedet kan dessa unga män söka efter äldre män att umgås med, och de äldre männen kan ibland vara involverade i kriminella nätverk (Nieminen Kristofersson, 2014). Via deras interaktion upplever unga män att de blir sedda, bekräftade och respekterade. En vänskapsrelation etableras i form av ett visst broderskap, där de får lära sig hur en riktig man ska vara och tjäna pengar, de får en ökad självkänsla och status samt att de kan försörja sin familj. I interaktion med äldre kriminella formas det en uppfattning om brott och normer hos unga män. Detta sker som en naturlig del av den sociala interaktionen i området, snarare än genom aktiv rekrytering från kriminella (Gerell m.fl., 2020d).

Kriminella nätverk erbjuder ekonomisk vinning, av den anledningen har kriminalitet blivit ett yrkesval (Hallin, 2020c). Sökandet efter respekt, njutning, status och mening kan utgöra en risk för att unga män engageras i den kriminella verksamheten (Fast m.fl., 2017). Unga män begår inte kriminella handlingar enbart för överlevnadssyfte utan för att tillfredsställa sina behov och önskningar. Det som ofta motiverar dem till att begå narkotikabrott är pengar och materiella ting. Men narkotikahandelns värld erbjuder också en känsla av värdighet och självständighet i marginalen. Att gradvis bli en del av ett kriminellt nätverk innebär även en form av identitets- och meningsskapande för unga män som inte hittar samhörighet i andra miljöer och sammanhang (Gerell m.fl., 2020b). Unga män som befinner sig i narkotikarelaterade miljöer kan även påverkas av sitt sociala nätverk, och en sådan miljö kan utgöra en riskfaktor. Det sociala nätverket är inbäddat i marginella miljöer och de kan löpa en större risk för att hamna i missbruk eller att bli involverade i kriminella kretsar. De påverkas särskilt av dessa riskfaktorer vid känsliga utvecklingsperioder som till exempel pubertetsåldern. Riskmiljöer för unga män utgörs av de sociala sammanhang som karakteriseras av normbrytande beteenden (Bishop m.fl., 2020).

Individuella och miljömässiga faktorer i kombination med varandra kan även vara en grund till en ungdoms normbrytande beteende. Det som avgör hur den sociala och beteendemässiga utvecklingen blir är baserad på två utvägar, den prosociala vägen och den antisociala vägen. Den prosociala vägen präglas av positiva sociala beteenden, engagemang och möjligheter som i sin tur blir skyddsfaktorer mot ett normbrytande beteende. Den antisociala vägen präglas av riskfaktorer i kombination med varandra som sedan kan utveckla ett normbrytande beteende. Det finns fyra olika processer som påverkar utvecklingsvägen i en ungdoms liv som avgör ifall hen hamnar i prosociala eller normbrytande kretsar (Bishop m.fl., 2017):

1. *Ungdomens valmöjligheter till att integrera sig med andra individer och engagera sig i aktiviteter.*
2. *Ungdomens omfattning av interaktion och engagemang med andra individer.*
3. *Ungdomens emotionella, kognitiva och sociala förmågor som formas i social inläring och som även bidrar till olika betingade beteenden.*
4. *Ungdomens betingade beteenden är ett resultat av prestation i både aktiviteter och interaktioner. När beteendet upprätthålls och individen belönas utifrån sin prestation, utvecklas ett socialt band till umgänget eller aktiviteten (Bishop m.fl., 2017).*

Unga män som medverkar i kriminella nätverk är oftast uttråkade eller har för mycket fritid (Nieminen Kristofersson, 2014). Därav bör de engagera sig i aktiviteter som är regelbundna samt där vuxna är i kontroll. Detta skulle innebära en mindre sannolikhet att ungdomarna utvecklar ett normbrytande beteende. Det kan även utgöra en viktig skyddsfaktor om unga män är omringade av ett prosocialt nätverk som till exempel en relation med mor- och farföräldrar, lärare, grannar och kamrater (Hällsten m.fl., 2013).

Den ovanstående forskningen indikerar att riskfaktorer som kan bidra till att unga män begår kriminella aktiviteter, kan ha i sin grund i att de upplever en ekonomisk utsatthet som påverkar deras tillgång till materiella resurser och valmöjligheter. Ekonomisk utsatthet bör beaktas utifrån strukturella förhållanden såsom ekonomiska konjunkturer, arbetsmarknaden, marginalisering och diskriminering i samhället, då dessa har en betydelse för individens ekonomiska möjligheter (Nieminen Kristofersson, 2014). Å andra sidan finns det en studie som påpekar att social inläring och social interaktion är drivande orsaker till varför unga män involveras i kriminella aktiviteter. Den sociala inläringen utvecklas med tiden där unga män anammar attityder och värderingar som kan leda till ett normbrytande beteende. De befinner sig i en kriminell omgivning och socialiseras in i umgängen med normbrytande beteenden, därmed uppmuntras beteendet genom olika incitament (Gerell m.fl., 2020d). En liknande studie belyser att unga män formar sin identitet genom att anpassa sig till de värderingar, normer och kultur som finns i deras kriminella omgivning. De värderingar, normer och kultur de anammar har en koppling till tystnadskulturen, pengar, respekt, våld, status och heder (Gerell m.fl., 2020b). Andra orsaker till att unga män involveras i kriminella aktiviteter är att de upplever en social tillhörighet till kriminella umgängen, dels att de upplever sig vara uttråkade. Unga mäns medverkande i droghandel och brottslighet resulterar i att de formar nya moraliska resonemang och värderingar samt att de förhåller sig till dessa trots de stora riskerna som den kriminella livsstilen medför (Fast m.fl., 2017). Därför är det viktigt att implementera tidiga stödinsatser för att motverka risken för en ogynnsam utveckling (Gerell m.fl., 2020d). En ogynnsam utveckling kan uppstå i socialt utsatta bostadsområden när institutionernas och myndigheternas institutionella förmåga brister i att fullgöra sitt arbete. Men utvecklingen kan även bero på en försämrad kollektiv förmåga att adressera de sociala problem som finns i socialt utsatta bostadsområden. Om det redan finns individer som är kriminellt aktiva i dessa områden kommer den ogynnsamma utvecklingen i sin tur förstärkas (Hallin, 2020c). I syfte att minska risken till att unga män involveras i gängmedlemskap är det viktigt att främja tillgängligheten av prosociala möjligheter, utveckla

sociala kompetenser hos unga män, belöna deras medverkan via incitament och reducera negativa socialiseringsupplevelser i tidig ålder (Bishop m.fl, 2017). De negativa utfallen kan även bero på den acceptans familjen, grannar och vänner har tillsammans med avsaknaden av tydliga familjeregler som kan påverka unga mäns benägenhet att använda droger (Bishop m.fl., 2020). Att brottsbenägenheten ökar hos unga män kan bero på föräldrarnas socioekonomiska resurser och den segregation som finns i socialt utsatta bostadsområden (Hällsten m.fl., 2013).

2.3 Skolgångens betydelse för unga män

Under övergången från högstadiet till gymnasiet sker det en psykologisk och kognitiv separation hos unga män. De befriar sig från sina familjer, blir självständiga, avvisar sina föräldrars normer och värderingar. Istället anammar de sina vänners åsikter och sedvänjor. Under den utvecklingsfasen är unga män oftast mer medvetna om fördelarna med att använda narkotika och är ointresserade om de risker som de kan drabbas av (Greve m.fl, 2022). Det bedöms därför vara en viktig skyddsfaktor om unga män har en bakgrund som präglas av en god relation till skolan och en god skolprestation. Ungdomen prioriterar därav sin anknytning till skolan vilket motverkar det normbrytande beteendet. En god anknytning till skolan utgör en förbättring kring de kognitiva förmågorna som beskrivs som intelligens, problemlösning, uppmärksamhet och koncentration (Labella & Masten, 2018).

En annan skyddsfaktor är ett tidigt förebyggande arbete i skolan. Detta för att unga män under skolåren anses vara lättpåverkade och mottagliga för kunskap gällande vad som är normativt rätt och fel beteende. Under skolåren lägger unga män stor vikt på de professionellas och vuxnas värderingar om droganvändning. I det skedet blir det möjligt för de professionella att ingripa och utöva ett inflytande till att avstå från narkotika. Därför är det viktigt att undervisa unga män om farorna med narkotika under deras utvecklingstid. De professionella har i uppgift att hjälpa eleverna att utveckla färdigheter för att lättare kunna hantera de utmaningar och risker som finns. Förebyggande åtgärder och en samverkan mellan professioner, unga män och föräldrar ska inte skjutas upp till en fas där unga män redan har kommit i kontakt med droger (Greve m.fl., 2022).

Den ovanstående forskningen indikerar att det är av betydelse att öppenvårdsenheter och skolor samverkar i arbetet med unga män. Detta för att professionella ska kunna bestämma stöd utifrån sitt handlingsutrymme, lagar och politik kring det som är normativt eller avvikande beteende (Greve m.fl., 2022). Å andra sidan understryks vikten av föräldrarnas kunskap för hur barn och unga ska få en gynnsam utveckling. Detta möjliggör en förbättrad förståelse hos föräldrar om hur de bör hantera sina barn, vilket i sin tur kan främja en positiv utveckling för dem, exempelvis genom en förbättrad skolprestation. I helhet kan en positiv utveckling som till exempel en gynnsam skolprestation bidra till att unga män i socialt utsatta bostadsområden får förbättrade levnadsvillkor (Labella & Masten, 2018).

2.4 Exkludering av samhället - en väg in i kriminalitet

Unga män som socialiserar sig med kriminella nätverk och som har en avslutad skolgång är en av de grupper i samhället som aldrig har tagit in sig på arbetsmarknaden. Detta kan bero på de strukturella förhållanden som till exempel ekonomisk konjunktur, arbetsmarknaden i sig samt hur vissa grupper i samhället blir diskriminerade och exkluderade. Detta bidrar till att unga män påverkas då deras möjlighet till försörjning minskas. Unga män som inte har några tillgångar och som befinner sig i arbetslöshet har inte gjort ett eget val till att hamna i ett sådant tillstånd, utan arbetslösheten är en förutsättning som unga män inte kan påverka. Arbetslöshet och fattigdom är en social riskfaktor som medför samhälleliga konsekvenser för unga män såsom exkludering, förminskade valmöjligheter samt oförmåga till att kunna påverka sin egen situation. Denna typ av grupp har ökat på senare tid vilket har resulterat i att unga män har blivit ekonomiskt beroende av sina familjer och försörjt sig genom illegalt arbete (Nieminen Kristofersson, 2014).

Många unga män i socialt utsatta bostadsområden känner en viss övergivenhet då de upplever att de inte får samma möjligheter och förutsättningar som andra jämnåriga ungdomar. De kan bli osynliggjorda och stämplade som problematiska, vilket i sin tur kan leda till känslor av utanförskap och frustration hos dem. I och med att de blir stämplade sker det en stigmatisering och de skambeläggs utifrån de brott de har begått. Konsekvensen blir att unga män får svårigheter med att återanpassa sig till samhället eftersom de ofta möter hinder i att hitta arbete och bostad (Hallin, 2020a). Därför blir försäljning och eget bruk av narkotika en utväg för att tjäna en inkomst, och det sker alltmer öppet i lokalsamhället, vilket är problematiskt (Gerell, 2020c). De öppna narkotikabrotten sänder ut tydliga signaler för allmänheten om att varken myndigheter eller polisen har kontroll över unga män eller över dessa bostadsområden. Denna öppenhet kan uppfattas som en maktuppvisning i de olika bostadsområdena. Synligheten av droger kan även leda till ett ökat bruk och tillgänglighet av narkotika. Men tillgängligheten av narkotika har även underlättats via telefoner, internet samt sociala medier för både säljare och köpare. Exempelvis kan kriminella nätverk utföra narkotikabrott på ett smidigare sätt med hjälp av krypterade mobiltelefoner (Gerell m.fl, 2020b).

Brottsligheten i socialt utsatta bostadsområden ökar och detta leder till en ökad känsla av otrygghet bland de bosatta. Antalet lösta brott minskar samtidigt som tystnadskulturen förstärks, färre personer vågar anmäla brott eller vittna. Denna bristande tillit till samhällets institutioner kan öppna upp för alternativa makthierarkier och parallella strukturer. Dessutom ökar antalet ungdomar som ser kriminalitet som en möjlig inkomstkälla, samtidigt som allt färre vuxna samarbetar för att sätta gränser mot problematiska beteenden (Westerdahl, 2020). Det är vanligt att unga män styr särskilda platser, utför narkotikaförsäljning och har ett avvikande beteende i socialt utsatta bostadsområden (Hallin, 2014b). Kriminella nätverk utvecklar även en territoriell kontroll över skolor och fritidsgårdar (Hallin, 2020c). Narkotikabrott kan därför förekomma på sådana platser och har även en stor påverkan på dem. Lokala företag tvingas samarbeta med kriminella nätverk genom att gömma narkotika åt dem och restauranger riskerar att bli tillhållsplatser för drogförsäljare (Gerell m.fl, 2020a).

Den ovanstående forskningen indikerar att socialt utsatta bostadsområden är stigmatiserade och blir därför stämplade som ett område med negativa egenskaper såsom sämre levnadsvillkor eller att bostadsområdet genomsyras av kriminella individer. Lokala maktstrukturer bör ifrågasättas vid inskränkta förhållanden som påverkar bosattas rättigheter och trygghet (Hallin, 2020a). Unga män som bor i dessa områden kan vara involverade i kriminella nätverk genom skjutningar gentemot varandra och begå öppna narkotikabrott, detta kan resultera i att bosatta känner otrygghet och oro. Trots att bosatta upplever en viss oro och bevittnar brottsligheten agerar de inte för att åtgärda problemen som finns. Det kan bli en ond cirkel av att barn utsätts av gängvåldet då det kan skapa konsekvenser för dem på längre sikt, exempelvis att de kan bli en del av kriminella nätverk (Gerell, 2020c). Det har visat sig att kriminalitet och kriminella nätverk har en negativ påverkan på bostadsområden genom att bosatta begränsas i sin rörlighet då de avstår från att vistas på olika platser. Gatuvåldet sätter avtryck i området, vilket förblir ett kollektivt trauma för de bosatta (Gerell m.fl., 2020b). När kriminella nätverk etablerar sig i sådana områden kan de även få möjligheten till att få en territoriell kontroll. Detta kan resultera i att konflikter uppstår mellan aktörer såsom polis och andra kriminella nätverk då många kriminella vill ta över den olagliga marknaden. När konflikterna uppstår påverkas de bosatta i området av våldet och otryggheten som kriminella nätverk orsakar (Westerdahl, 2020). I dessa bostadsområden finns det fler förutsättningar som bidrar till att vissa platser är mer benägna än andra för narkotikabrott. Därmed är det viktigt att implementera både fysiska och sociala åtgärder i dessa områden för att förändra deras egenskaper (Hallin, 2014b). Andelen unga i socialt utsatta bostadsområden utvecklar alltmer ett normbrytande beteende, som omfattar ett ökande av narkotikabrott såsom missbruk eller involvering i kriminella nätverk. Som tidigare nämnt påverkar detta boendemiljön då de kriminella nätverkens maktstrukturer förstärks parallellt med att de boende upprätthåller tystnadskulturen (Gerell m.fl., 2020a).

2.5 Förändringsarbeten för unga män i socialt utsatta bostadsområden

Dominanta ungdomsgrupper som är involverade i kriminalitet har sedan länge varit förekommande i socialt utsatta bostadsområden, de befinner sig i en riskzon för att bli utstötta i framtiden. Unga män i grupper som dessa betraktas även som störande och hotfulla, då de oftast får bosatta att känna sig otrygga i form av att begå narkotikabrott, utföra våldshandlingar och ta över platser i området. Därav bör åtgärder sättas in för att begränsa verksamheten och minska rekryteringen av unga män som medverkar i kriminella aktiviteter genom att öka vuxennärvaron samt öka fritidsaktiviteter i området (Hallin, 2014b).

Medvetenhet och att ha självinsikt om sina egna problem kan vara ett skydd för att minska ett normbrytande beteende hos unga män, då det bidrar till att de blir motiverade till att förändras. För att unga mäns beteende ska förändras är det viktigt att motivation prioriteras. Det är också viktigt att föräldrar till unga män som har ett normbrytande beteende har en medvetenhet om det problem som finns för att kunna skapa motivation till förändring. Föräldrars beteenden, attityder och vilka regler som fastställs i hemmet har en påverkan på unga mäns beteende och kan skydda dem. Detta genom att föräldrar sätter gränser för unga

mäns attityd gällande vad som anses vara rätt och fel kring normbrytande beteenden, droger och missbruk (Labella & Masten, 2018).

2.6 Implikationer för den egna studien

Den tidigare forskningen ger insikt i att unga män i socialt utsatta bostadsområden kan begå narkotikabrott med grund i neurobiologiska faktorer såsom psykofysiologi, hjärnmekanismer och genetik. I dessa kan även genetiska, miljömässiga och familjära aspekter inkluderas för hur individen utvecklas (Wertz m.fl., 2018; Ling m.fl., 2019). De olika faktorerna och aspekterna spelar en avgörande roll i formandet av identitet, utvecklingen av social inlärning och tillhörighet (Gerell m.fl., 2020d; Gerell m.fl., 2020b; Fast m.fl., 2017). Därför bör tillgängligheten av prosociala möjligheter och utvecklandet av sociala kompetenser främjas för en gynnsam utveckling, exempelvis att engagera sig i olika aktiviteter (Bishop m.fl., 2017). Vidare visar både äldre och nyare forskning på liknande resultat vilket antyder att inga stora förändringar har skett inom kunskapsområdet. Ungdomskriminalitet är ett aktuellt men även återkommande socialt problem i samhället och det har genom åren varit ett relevant ämne för omfattande forskning (Estrada, 2022).

3. Teori

I detta avsnitt presenteras den teoretiska utgångspunkten som använts för att analysera studiens insamlade empiri. Den teori som presenteras är stämplingsteorin med syfte att belysa stämplingsprocesser som uppstår i förhållande till unga män som begår narkotikabrott. Denna teori används för att få en ökad förståelse av hur stigmatisering kan leda till marginalisering för unga män i dagens samhälle.

3.1 Stämplingsteorin

Stämplingsteorin grundar sig på individers självbild som är deras uppfattning om sig själva i relation till samhällets ideal och förväntningar om hur en individ bör vara. Teorin bygger på att individen har lärt sig de normer och beteenden som finns i samhället, vilket innebär att individen observerar samt influeras av omgivningen. På detta sätt visar samhället vad för handlingar som är normativt rätt eller fel. När unga män begår narkotikabrott stigmatiseras de av samhället, vilket utgör en risk att det skapas stereotyper och att det sker en generalisering gentemot unga män. Att enbart se unga män som avvikande riskerar att förbise vilken bakgrund, omständigheter och motiv som får dem att involveras i narkotikabrott. Stämplingsteorins grundstenar är stigman, självuppfyllande profetian och avvikande beteenden som påverkar individens självbild. Grundstenarna i stämplingsteorin beskriver att händelser eller egenskaper som bedöms vara verkliga blir i sig en verklighet. Detta med grund i att den utsatta individen får genomgå en självuppfyllande profetia som innebär att det finns en förväntning eller förutsägelse kring en person eller händelse. Denna kan förbli till verklighet även fast det inte finns någon objektiv grund för tron, vilket kan resultera i en negativ bedömning som gör att profetian blir uppfylld och leder till stämpling av individen eller händelsen. Stämplingen bygger på att den utsatta individen eller händelsen får negativa reaktioner från individer i omgivningen, som sedan resulterar i en negativ självbild

(Goldberg, 2010). Stämplingsteorin ger därför en ökad förståelse och förklaring för utvecklingen av ett normbrytande beteende hos den utsatta individen (Goldberg, 2005).

När en individ strider mot de normer och värderingar som finns i samhället sker det en stämpling gentemot denne. Men det kan även ske en stämpling utifrån individuella attribut som kan vara såsom social status, religion och etnicitet (Goldberg, 2005). Denna process av stämpling sker först och främst i den primära avvikelserna som innebär att individen i möte med betydelsefulla signifikanta som till exempel föräldrar blir stämplade. Det är även detta som i första hand formar människans självbild utifrån den respons och reaktion hen får av föräldrar. Den reaktion som ges grundar sig i att lära individen vad som är normativt rätt och fel beteende, vissa reaktioner kan vara olämpliga och bidra till en brist på förståelse av varför individen agerat på ett avvikande sätt (Goldberg, 2010). Därav kan det finnas individer som upplever att de som person är odugliga och deras beteende är oacceptabelt i samhället med anledning av att de fått en olämplig reaktion av sina signifikanta (Goldberg, 2005). Individens beteende kan då stämplas av nära individer i sin omgivning som till exempel föräldrarna. Stämplingen i sig blir en del av individens självbild och utgörs sedan till att beteendet normaliseras. Ifall individen har blivit stämplad av sina föräldrar är sannolikheten större att hen även får genomgå en samhällelig stämpling, där en sekundär avvikelse sker. Den sekundära avvikelserna grundas i den negativa självbild som etablerats sedan tidigare där individen medvetet bryter normer. Den negativa självbild är en fasad för att individen ska kunna försvara sig, anpassa sig, angripa, dölja och synliggöra problem som orsakats av stämplingsprocessen. Följaktligen styr den negativa självbild individens beteende. Detta medför även att individen söker efter en bekräftelse av sin omgivning genom att interagera på ett avvikande sätt (Goldberg, 2010).

En individ som har ett narkotikamissbruk kan bli dömd utifrån reaktioner och stigman från samhället, vilket kan bidra till en starkare negativ självbild (Goldberg, 2005). Men individen kan även ha haft en negativ självbild innan missbruket. Sedan tidigare nämnt formas självbild utifrån samhällets ideal och förväntningar om hur en individ bör vara (Goldberg, 2010). Men först och främst formas självbild utifrån de signifikantas uppfostran, sedan formas även självbild i mötet med andra människor i samhället (Goldberg, 2005). Individen med en negativ självbild eftersöker oftast en viss bekräftelse hos sin omgivning angående sitt avvikande beteende, i det sammanhanget lär hen sig att beteendet är olämpligt och inte passar in i samhällets normer (Goldberg, 2010). Att skapa etiketter i sociala sammanhang för individen har sin utgångspunkt i stämplingen, och denna i sig är den primära avvikelserna som resulterar i en negativ självbild (Goldberg, 2005). Därav sker det en sekundär avvikelse där individen uppfattas som misslyckad, vilket är en bidragande faktor till ännu mer stämpling. Stämpling betraktas som en kontinuerlig process och inte en händelse, anledningen till att det betraktas som en process är att de reaktioner som omgivningen ger bidrar till att individens självbild blir alltmer negativ än vad den var förr (Goldberg, 2010).

I det här skedet är en förändring av individens beteende svår att genomföra, då hen inte besitter någon social kontroll. Individen eftersöker ständigt en bekräftelse för att bevisa att hen inte är en god människa, samt att hens beteendemönster inte stämmer överens med de

normer som finns i samhället. Om individen får en bekräftelse på sin negativa självbild blir den bilden ännu mer fastställd. Det blir därför viktigt att fånga upp dessa beteenden och förstå varför individen beter sig på detta vis. Istället bör normer läras ut utan att individen blir stämplad och detta via en reaktion på situationen, snarare än på individen själv. Individer som har negativa självbilder men även ett narkotikamissbruk har oftast bilden av att det är avvikande personer som dras till illegala preparat. Anledningen till att de dras till sådant är för att få en viss bekräftelse och respons till sin negativa självbild, fly från att ha ett socialt ansvar, vara självdestruktiv och för att hämnas på samhället (Goldberg, 2010).

3.2 Kritik mot och för teorin

En kritik som har framförts mot stämplingsteorin är att teorin har ifrågasatts för att vara deterministisk och betraktas som förutbestämd. Stämplingsteoretiker som framför denna kritik menar att individen internaliserar de negativa reaktionerna utifrån stämplingen och stigmatiseringen, utefter detta bildas individens självbild samt agerande. Determinismen antyder att en avvikande individ följer en bestämd struktur och är begränsad till förutbestämda mönster. Därav menar stämplingsteoretikerna utifrån kritiken att individen blir fast i den stämplade rollen, och det blir svårt för hen att förändra eller att bryta sig loss från stämplingen. Det sägs även att den deterministiska synen underskattar individens förmåga till motstånd, självförändring och att bryta sig loss från stämplarna. Enligt kritiken anses det att individen har en handlingsfrihet och agens till att påverka sin självbild och interaktionen med samhället trots de negativa stämplingarna. En annan kritik kring determinismen är att individer betraktas som passiva mottagare av etiketter och är förutbestämda att agera enligt dessa. Betydelsen av det individuella ansvaret och individens vilja minskas (Goldberg, 1993).

Trots den kritik som framförts gentemot stämplingsteorin så omfattas den av en betydelsefull teoretisk insikt om hur samhällets etiketter och stigmatisering kan forma individens självbild i sociala samspel. Teorin kan användas som ett verktyg till att få en fördjupad förståelse för att kunna identifiera de olika faktorerna som kan bidra till stigmatisering och social exkludering hos unga män i socialt utsatta bostadsområden (Goldberg, 2005). Vidare möjliggör teorin en förståelse av hur samhällets fördomar och stereotyper kan påverka unga mäns livsbeslut och beteenden. Genom att applicera teorin på forskningen förstås och synliggörs komplexiteten mellan stigmatisering och de svåra levnadsvillkoren som unga män i socialt utsatta bostadsområden kan möta (Goldberg, 2010).

3.3 Användning av teorin

Stämplingsteorin utgör en grund för analysen av datainsamlingen. Teorins utgångspunkter beskrivs utifrån forskarnas egna tolkning av den litteratur som nyttjats i studien. I analysen appliceras stämplingsteorins centrala utgångspunkter av hur samhället kan stigmatisera unga män som är utsatta och påverka deras identitet på ett negativt sätt genom sociala interaktioner. Följaktligen har teorin i syfte att synliggöra risk- och skyddsfaktorer som kan bidra till att unga män begår eller inte begår narkotikabrott.

4. Metod

I detta avsnitt ska metoden presenteras. Den kvalitativa metoden utgör grunden för denna studie, där semistrukturerade intervjuer används för datainsamling. Därefter kommer empirin att bli föremål för behandling och analys.

4.1 Metodval

En kvalitativ ansats har valts i denna studie för att få en djupare förståelse för hur olika levnadsvillkor kan bidra till att unga män begår narkotikabrott. Denna ansats har även valts för att kunna undersöka vilka risk- och skyddsfaktorer som får och inte får unga män till att begå narkotikabrott, detta ur ett socialarbetarperspektiv. När syftet och frågeställningarna formulerades blev det också tydligt vilken metod som skulle tillämpas för att kunna genomföra studien (Kvale & Brinkmann, 2021). Syftet och frågeställningarna är av resonerande karaktär vilket övervägde valet av en kvalitativ ansats. Det fanns ett intresse av att få höra socialarbetarnas perspektiv, tankar och erfarenheter kring unga män som begår narkotikabrott. Den kvalitativa metoden blev lämpligast för att få en djupare förståelse av socialarbetarnas egna verklighetsuppfattning och upplevelser angående unga mäns livssituation, som har varit arbetets ändamål. Den kvantitativa ansatsen bortprioriterades, på grund av att syftet samt frågeställningarna är formulerade utifrån en resonerande karaktär där forskarna vill nå fram till djupa svar (Bryman, 2018). I studien har fokus varit på att få insikt i hur socialarbetare ser på risk- och skyddsfaktorer i unga mäns livssituation, genom sina känslor och erfarenheter.

Den kritik som framförts gentemot den kvalitativa ansatsen är att den är subjektiv och därav blir det utmanande att generalisera och replikera resultatet (Bryman, 2018). I jämförelse med den kvantitativa ansatsen ökar den kvalitativa ansatsen förståelsen för det undersökta fenomenet (Kvale & Brinkmann, 2021). Därför strävar den använda ansatsen efter att öka förståelsen för erfarenheter, känslor och tankar, då detta inte blir möjligt i den kvantitativa ansatsen eftersom undersökningarna utförs genom enkäter. Med hjälp av den kvalitativa ansatsen har socialarbetarnas erfarenheter, tankar och åsikter kunnat bidra till en djupare förståelse (Bryman, 2018).

4.2 Urval

Forskarna genomförde ett första steg genom att besöka olika verksamheter i ett specifikt socialt utsatt bostadsområde i en storstad. Verksamheterna som besöktes var en mötesplats och två fritidsgårdar. När forskarna besökte de tre olika verksamheterna presenterade de sig själva och den pågående studien. Forskarna eftersökte socialarbetare som var intresserade av att medverka i arbetet. Totalt var det åtta personer som tillfrågades men det var enbart sex respondenter som var intresserade av att medverka. Det framhålls att studiens syfte bör kunna uppnås genom att ha tillräckligt med antal respondenter (Kvale & Brinkmann, 2021). Forskarna fick tillgång till socialarbetarnas kontaktuppgifter för att skicka iväg det förberedda informationsbrevet. För att få en grundläggande förståelse av perspektiv, beskrivningar och erfarenheter har det genomförts ett urval med socialarbetare som arbetar i mötesplatser och

fritidsgårdar. Socialarbetarna är socialpedagoger och socionomer i grunden där de har en arbetserfarenhet på 5-13 år. Målgruppen socialarbetare valdes i denna studie på grund av att de besitter en kunskap kring unga män som begår narkotikabrott. Dessa socialarbetare har en erfarenhet av att arbeta med unga män, vilket ger en djupare förståelse till de riskfaktorer och skyddsfaktorer som finns. Deras förhållningssätt grundar sig på ett relationsskapande och förebyggande arbete med olika målgrupper, inklusive unga män i fokus.

Mötesplatsen är till för alla åldrar medan fritidsgårdarna är avsedda för ungdomar i åldern 13-18 år. Verksamheterna styrs av tre olika aktörer som samarbetar med varandra för att erbjuda bosatta olika insatser och resurser såsom jobb matchningar, fritidsaktiviteter, läxhjälp, samtalsforum för både män och kvinnor samt utbildningskurser kring hälsa, träning, ekonomi och samhällsfrågor. Verksamheterna finns i området för att öka tryggheten, gemenskapen, stärka förtroendet av de insatser som tillhandahålls av det offentliga samhället samt ge en meningsfull fritid för de bosatta i området. Socialarbetarnas arbetsuppgifter går främst ut på att koordinera förebyggande aktiviteter och utbildningar, hålla i samtalsforum med ungdomar, samarbeta med civilsamhället för att bland annat minska trångboddheten samt öka skolresultaten via läxhjälp. Genom till exempel samtalsforum har socialarbetare kunnat komma i kontakt med unga män som har begått narkotikabrott men även de som lever under sämre levnadsvillkor. Samtalsforum bidrar till att unga män har kunnat diskutera om ämnen som rör drogrelaterade frågor i koppling till deras upplevelser, erfarenheter och tankar. Socialarbetarnas vetenskap om att vissa unga män begår narkotikabrott härleds från samverkansmöten tillsammans med lokalsamhällets fältarbetare, trygghetsvårdar och polis. Men det är även vanligt att socialarbetare har fått bevittna öppen narkotikaförsäljning och bruk bland unga män i socialt utsatta bostadsområden. I och med detta får de en övergripande bild om vilka ungdomar som begår narkotikabrott i området.

4.3 Konstruktion av intervjuguide

Den kvalitativa metoden som har använts för insamling av data var den semistrukturerade intervjumetoden. Det utformades en intervjuguide (se bilaga 1) med en uppsättning av frågor att ställa till respondenterna. Under intervjuns gång bestämde forskarna i vilken följd frågorna skulle ställas genom att anpassa sig till samtalsriktning och de ämnen som diskuterades. Frågorna i intervjuguiden var öppna frågor vilket gav utrymme för utvecklade svar men även ett flyt i samtalet. Respondenterna fick därför möjligheten att tala fritt och forskarna fick ställa följdfrågor under intervjun, således har forskarna kunnat fördjupa sig i ämnet och få en ökad förståelse. Genom detta har både djupgående och tydlig information om socialarbetarnas egna upplevelser kunnat fångas upp om unga mäns verklighet. En sådan studie skulle inte ha varit möjlig att utföra med till exempel en kvantitativ metod (Bryman, 2018).

Intervjuguiden utformades med en uppsättning av sjutton frågor som var indelade i olika områden såsom bakgrund, uppväxtförhållanden, umgänge, fritidsaktiviteter, skola, arbete och övrigt. Ett exempel på de frågor som ställdes utifrån området uppväxtförhållanden var:

- Har du någon kännedom kring unga mäns uppväxtförhållanden? Berätta.

- Hur skulle du vilja beskriva unga mäns uppväxtförhållanden?

Nackdelen med den kvalitativa metoden var transkriberingen efter intervjuerna då det var extremt tidskrävande och komplext att utföra som även Bryman (2018) nämner. Vissa av respondenterna hade svårt att hålla sig till ämnet då de började tala om annat som var irrelevant för studien.

4.4 Genomförande

Samtliga respondenter fick ta del av ett informationsbrev (se bilaga 2) via mejl. Forskarna frågade deltagarna om samtycke till medverkan och ett samtycke till medverkan skickades tillbaka. Därefter bokades det tid och plats för intervjuerna via mejl. Forskarna och respondenterna kom överens om att genomföra intervjuerna på respondenternas arbetsplatser. För att underlätta intervjuprocessen och skapa meningsfulla möten är det värdefullt att forskarna befinner sig i miljön där respondenterna är, såsom deras arbetsplatser (Bryman, 2018). Detta bidrar till en ökad förståelse och tolkning av de berättelser som framförs av respondenterna.

Innan intervjuerna skulle påbörjas frågade forskarna om ett samtycke för att spela in intervjun via appen röstmemo. Vid genomförandet av intervjuerna var båda forskarna närvarande vilket underlättade intervjuprocessen. Det benämns att intervjuprocessen underlättas ifall två forskare är delaktiga i intervjuerna, där den ena följer intervjuguiden och den andra ställer följdfrågor (Kvale & Brinkmann, 2021). Under intervjuernas gång fick en av forskarna ansvaret att följa intervjuguiden medan den andra forskaren fick komplettera intervjun genom att ställa följdfrågor. Därmed tillfrågades respondenterna om de ville tillägga mer information i sina svar, vilket var en fördel då svaren blev mer kompletterade och sammanhängande. Samtliga intervjuer pågick i cirka trettiofem minuter.

4.4 Analys

Den analysmetod som valdes är Brymans (2018) tematiska analys för att kunna identifiera olika teman som är kopplade till studiens syfte och frågeställningar utifrån datainsamlingen. Transkriberingen av intervjuerna genomfördes separat av forskarna, där antalet intervjuer delades jämnt emellan, vilket resulterade i att varje forskare transkriberade tre intervjuer var. Med tanke på att syftet var att fånga socialarbetarnas uttryck snarare än hur de uttrycktes, valdes det att utesluta tystnadspauser och yttranden såsom "hmm" och "eh" från transkriberingen (Kvale & Brinkmann, 2021). Respondenterna benämndes som respondent 1, 2, 3, 4, 5 och 6 i transkriberingen och i resultatet för att kunna urskilja vem som säger vad. Samtliga transkriberingar lästes igenom för att genomföra kodning av dessa.

Den tematiska analysen bedömdes vara lämplig att använda i studien. Utifrån socialarbetares uppfattningar kunde repetitiva temamönster och skillnader identifieras om vilka levnadsvillkor som kan påverka unga män till att begå narkotikabrott, vilket är av värde för studien. Den tematiska analysen utfördes genom att koda och transkribera intervjuerna på

egen hand. Detta arbetssätt bedömdes ge en mer säker och noggrann översikt över den insamlade empirin.

Den tematiska analysen användes i förhållande till Brymans (2018) beskrivning och har sex steg om hur analysen går tillväga. Det allra första steget i den tematiska analysen som bör utföras är att göra sig bekant med all insamlad data och noggrant läsa igenom dem. Det andra steget är att utföra initiala koder till materialet för att sedan dela in dessa i olika teman. Det tredje steget består av att granska alla teman för att bedöma deras relevans i analysprocessen. Det fjärde steget går ut på att kombinera de utvalda teman med andra relevanta subteman och kategorisera dessa. Det femte steget är att finna samband mellan de olika teman och subteman. Det sjätte och sista steget handlar om att sammanställa teman som anses vara relevanta för studiens forskning..

Forskarna följde Brymans (2018) riktlinjer om hur den tematiska analysen bör gå tillväga. I det första steget gjorde vi oss bekanta med materialet genom att skriva ut transkriberingarna, och fördela dessa jämnt emellan för att sedan läsa igenom dem noggrant. I det andra steget markerade vi ord eller meningar som var upprepande med markeringspennor, det som markerades fick bli till initiala koder som sedan skulle delas in till teman. Koderna som markerades var till exempel "brist på engagemang i barnets liv", "sämre skolresultat", "jobsökande" och "stigmatiserad". I det tredje steget granskade vi de olika temans relevans för analysprocessen genom att filtrera ut de teman som var irrelevanta, de teman som ansågs vara relevanta var till exempel "föräldraroll - en viktig faktor", "bristande motivation" och "svart ekonomi och status". I det fjärde steget skapade vi subteman utifrån teman, dessa var till exempel "avsaknad fadersfigur", "skolmisslyckanden" och "svårigheter med jobb" (se tabell 1). I det femte steget försökte forskarna finna kopplingar mellan de nämnda teman och subteman genom att eftersöka gemensamma mönster inom dessa som till exempel temat "föräldraroll - en viktig faktor" i relation till subtemat "avsaknad fadersfigur". Det sjätte steget var att bevisa att de aktuella teman är av stor betydelse, intresse och relevans för studiens forskning.

Nackdelen med den tematiska analysen som kvalitativ dataanalys är att användandet av den kan leda till en förlust av det som sägs i datainsamlingen. Genom att filtrera ut relevanta citat som sedan görs till koder, subteman och teman, finns det en risk att det sociala sammanhanget och helheten av datainsamlingen går förlorat. Att det sociala sammanhanget går förlorat kan ses som en nackdel. Men forskarna har försökt, i den mån det varit möjligt, att beakta kontexten av det som sägs på bästa möjliga sätt utan att det sociala sammanhanget ska gå förlorat (Bryman, 2018).

Citat	Kod	Subtema	Tema
-------	-----	---------	------

<p>“Det man såg som gemensam nämnare för alla som var där var att det oftast saknade en pappa, alltså det fanns ingen pappa i bilden. Och det anser jag är en viktig faktor för varför många hamnar snett och jag kan se mycket likheter här. Antingen är pappan vid liv men inte liksom involverad och för ett barn eller en man, är inte pappan involverad i deras liv, då kvittar det om pappan lever eller inte” (Respondent 3).</p>	<p>saknade en pappa, brist på engagemang i barnets liv, hamna snett</p>	<p>Avsaknad fadersfigur</p>	<p>Föräldraroll - en viktig faktor</p>
<p>“Absolut, blir man behandlad dåligt i skolan så får man inte motivation, och får man inte hjälp så blir inte studierna så bra, och då kan man tappa motivationen och lusten att gå till skolan. Och tänker om det finns andra snabba vägar till inkomst och att brottsligheten ger en spänning” (Respondent 1).</p>	<p>illa behandlad, hjälpsökande, sämre skolresultat</p>	<p>Skolmisslyckanden</p>	<p>Bristande motivation</p>
<p>“Har du åkt fast för narkotikabrott, hur fan ska du få jobb? För det står ju i belastningsregistret.” (Respondent 3).</p>	<p>jobsökande, stigmatiserad, arbetslös</p>	<p>Svårigheter med jobb</p>	<p>Svart ekonomi och status</p>

Tabell 1 Exempel på datainsamlingsprocess till kod, subtema och tema

4.5 Reliabilitet och validitet

Validitet handlar om att undersöka det som avses att undersökas och säkerställa att resultaten är giltiga och relevanta för forskningsfrågorna (Kvale & Brinkmann, 2021). I denna studie uppnås validitet genom att forskarna har varit noggranna med att konsekvent hålla sig till den tidigare forskningen, datainsamlingen och teorin, under hela forskningsprocessen.

Intervjuguiden har utformats i enlighet med studiens syfte och frågeställningar för att tydligt definiera och begränsa studiens ändamål. Genom att följa denna metodik har forskarna strävat efter att säkerställa att insamlad data och analysen är relevant och svarar på forskningsfrågorna utifrån validitet.

Det har lagts en stor vikt på att studien ska präglas av den tidigare forskningen samt den teori som har tillämpats. Genom att göra detta har vi strävat efter att validera studiens resultat genom att koppla, jämföra och relatera dessa till teorin och forskningen. Med utgångspunkt i den teoretiska ramen bör forskaren i grund med valideringen granska, ifrågasätta och tolka det resultat som framkommit. För att validiteten och tillförlitligheten ska värnas har forskarna i studien kontinuerligt refererat till och använt teorin för att kunna tolka resultatet.

Reliabilitet handlar om tillförlitlighet och undersöker ifall resultaten skulle vara detsamma om studien utfördes om på nytt av en annan forskare. I denna studie kan svaren från respondenterna påverkas av olika faktorer, vilket kan leda till varierande resultat beroende på respondenterna, stämningen i gruppen och situationen. Resultatets reliabilitet kan därför påverkas utifrån dessa faktorer. Att återskapa en kvalitativ studie kan vara utmanande då det inte är sannolikt att återskapa den exakta sociala miljön som fanns under studiens genomförande, detta med anledning av att den sociala omgivningen och förutsättningarna är under ständig förändring (Bryman, 2018). Dessa faktorer är viktiga att beakta vid tolkningen av resultaten, då de kan ha bidragit till variationen i svaren och påverkat validiteten och reliabiliteten i studien. Svaren från respondenter kan variera om samma frågor ställs av någon annan forskare. Dessa variationer kan bero på olika tolkningar av frågorna och den individuella kontexten hos respondenterna. Det observerades under intervjuerna att tolkningen av frågorna kunde skiljas åt och att respondenternas tolkning samt intervjusituationen kunde påverka svaren.

Forskarna har strävat efter att uppnå hög tillförlitlighet genom att noggrant beskriva sitt tillvägagångssätt under studieprocessen (Bryman, 2018). Tillförlitlighet har skapats i studien genom att vara transparenta under hela forskningsprocessen. Metodvalen har presenterats, argumenterats och förklarats vid genomförandet av intervjuerna, hur kontakten togs med respondenterna, urvalsprocessen och sökningen efter tidigare forskning. Det har även klargjorts hur datainsamlingen har bearbetats, analysen genomförts och teorin tillämpats. Genom att ge en detaljerad redogörelse för studiens tillvägagångssätt har forskarna försökt skapa en förståelse och tillförlitlighet kring studien.

4.6 Etiska överväganden

I denna studie tas det hänsyn till de forskningsetiska principer som beskrivs i Vetenskapsrådet (Vetenskapsrådet, 2002). De forskningsetiska principerna som har beaktats och som är obligatoriska att genomföra i studien är individskyddskravet. I individskyddskravet finns det fyra krav som har behövts uppfyllas för att kunna utföra intervjun, dessa är informationskravet, nyttjandekravet, konfidentialitetskravet och samtyckeskravet. Informationskravet och samtyckeskravet uppfylldes via mejl då samtliga respondenter fick ett informationsbrev som tydligt beskrev studiens syfte, genomförande och hur deras insamlade material skulle användas (Bryman, 2018). I informationsbrevet betonades att respondenterna hade fullständig frivillighet att delta i studien och att de hade rätt att när som helst avbryta sin medverkan. I början av intervjuerna påminde vi även om dessa aspekter för att säkerställa att respondenterna var medvetna om sina rättigheter för att sedan kunna ge sitt samtycke.

Uppfylldandet av konfidentialitetskravet och nyttjandekravet utfördes genom att respondenterna informerades om att all data om respondenten förblir anonym i studien. Respondenterna informerades även om att deras namn i studien skulle bli skrivna som respondent 1, respondent 2, respondent 3 och så vidare. Därav informerades de om att det inspelade materialet kommer att raderas och enbart nyttjas i forskningsändamål. Det är viktigt att förmedla informationen till respondenterna då de kan känna en viss osäkerhet och rädsla ifall det finns en informationsbrist. Med hänsyn till detta har studiens syfte och innebörd förklarats utifrån transparens och tydlighet (Kvale & Brinkmann, 2021). De etiska riktlinjerna har följts under studiens gång då respondenternas integritet och rättigheter prioriterats.

I studien togs det hänsyn till etiska reflektioner genom att vara noggranna med att ställa frågor som inte bröt mot de etiska principerna. Med tanke på att studien berör ett känsligt ämne valdes det att inte intervjua unga män som befinner sig i en riskzon. Detta för att respektera utsatta unga mäns privatliv och för att det inte är etiskt korrekt. Att intervjua unga män som är aktiva inom narkotikabrott är ett ämne av känslig karaktär, vilket kan ge upphov till en viss sårbarhet hos dessa individer. Valet att istället intervjua socialarbetare som är i kontakt med utsatta unga män gjordes enbart för att undvika etiska implikationer såsom att ställa frågor som kan vara svåra för unga män att hantera och besvara. De forskningsetiska riktlinjerna anser att det är viktigt att en studie ska vara till fördel, vilket tyder på att risken för att respondenterna ska utsättas för skada bör vara minimal.

Andra etiska implikationer som hade kunnat uppstå var ifall forskarna avviker från en god forskningssed. Det är viktigt att följa de etiska riktlinjerna och lagar som reglerar forskningsetiken (Bryman, 2018). Det är också viktigt att vara medveten om konsekvenserna av forskningen för respondenterna och samhället överlag. Forskare har ett ansvar att skydda respondenternas rättigheter, undvika skada och producera pålitlig och relevant kunskap för samhället under studiens gång. Ställningstaganden och beslut under arbetets gång har präglats av ett etiskt medvetet tillvägagångssätt i studiens genomförande.

4.7 Litteratursökning

I studien har litteratur inhämtats genom Högskolan Västs universitetsbibliotek, via följande sökmotorer: University West, Diva Portal, Ebsco, SwePub, ERIC, Public Access, Oxford Academic, ScienceDirect, PubMed & PubMed Central.

Sökandet har begränsats genom begrepp som youth, narcotics, drug, risk factors, protective factors, young men, criminality, substance abuse, poverty, gang member, social risk och socioeconomic. Sökningen efter vetenskapliga artiklar och böcker har utförts via de olika databaserna. Med hjälp av sökorden har vetenskapliga artiklar hittats. Därefter kombinerades dessa med varandra vilket genererade ett betydande antal träffar, särskilt inom den internationella forskningen, medan den nationella forskningen var något bristande. De vetenskapliga artiklarna avgränsades utifrån att de ska vara peer-reviewed och även finnas

tillgängliga i fulltext. Artiklarna avgränsades till att antingen vara skrivna på svenska eller engelska. Sökningen efter de vetenskapliga artiklarna avgränsades från år 2013 till 2022.

5. Resultat och analys

I nästkommande avsnitt har studiens resultat från analysen presenterats och diskuterats i koppling till den tidigare forskningen och teorin. Denna del besvaras även i koppling till studiens syfte och frågeställningar.

5.1 Bakgrund

Utifrån bakgrundsfrågorna var det tre respondenter som hade en socialpedagogisk utbildning, medan de tre resterande respondenterna hade en socionomutbildning. Dessa arbetade bland annat som fritidsledare, koordinator, samordnare eller som kurator. Vissa av respondenterna arbetade med olika målgrupper, allt från noll till hundra år, men sedan fanns det dem som enbart arbetade med ungdomar.

5.2 Föräldraroll och trångboddhet - viktiga faktorer

En gemensam erfarenhet hos alla respondenter var att föräldrarollen kan bidra till att unga män i socialt utsatta bostadsområden begår narkotikabrott. Men föräldrarollen påverkar även hur barn och unga formar sin identitet och sitt beteende. Alla respondenter uttalade sig om att unga män som begår narkotikabrott har oftast vuxit upp med svåra levnadsvillkor såsom en frånvarande pappa eller med en pappa som inte är engagerad i ungdomens liv. Unga män som växer upp med mor- och farföräldrar, föräldrar och vuxna som är närvarande i deras liv kan bidra till en mindre sannolikhet att barnet utvecklar ett avvikande beteende. Detta med grund i att mor- och farföräldrar samt vuxna ses som ett prosocialt nätverk för unga män och utgör en skyddsfaktor för dem. Därför blir beteenden, attityder och närvaro av föräldrar en viktig faktor, då detta har en påverkan på unga mäns beteende och välbefinnande, samt hur de utvecklas (Hällsten m.fl., 2013). Respondenterna nämner att känslan av närhet är extremt viktigt för unga individer. Om föräldrarna inte ägnar tid åt sina barn kan det bidra till att unga män saknar en känsla av närhet och en förälder som inte uppfyller en föräldraroll. Två respondenter uttrycker det så här;

- *“Det man såg som gemensam nämnare för alla som var där var att det oftast saknades en pappa, alltså det fanns ingen pappa i bilden. Och det anser jag är en viktig faktor för varför många hamnar snett och jag kan se mycket likheter här. Antingen är pappan vid liv men inte liksom involverad och för ett barn eller en man, är inte pappan involverad i deras liv, då kvittar det om pappan lever eller inte.”* (Respondent 3)
- *“Det är mycket arbetslöshet, många utan pappor eller barn med pappor som inte tar ansvar. Många dras in i kriminella gäng i hopp om att kunna försörja sig och skaffa pengar”* (Respondent 2)

Genom föräldrarnas uppfostran och reaktioner formas unga mäns självbild, vilket är den primära avvikelser (Goldberg, 2005; Goldberg, 2010). Respondenterna är överens om att föräldrarollen är en betydande skyddsfaktor som kan reducera risken för normbrytande beteenden och förbättra levnadsvillkoren för unga män.

Utifrån respondenternas erfarenheter fanns det även en annan uppfattning om vad det är som får unga män att begå narkotikabrott, vilket var föräldrarollen i koppling till trångboddheten i de lägenheter som finns i socialt utsatta bostadsområden. Vidare förklaras det att trångboddheten kan vara en bidragande levnadsvillkor till att konflikter ökar mellan ungdomarna och resten av familjemedlemmarna, då de inte har möjligheten till att få sitt personliga utrymme. Därför befinner sig unga män oftast ute på gården, torgen och i det lokala området. Detta innebär att unga män bär på ett ansvar att även hålla koll på sina yngre syskon när de är ute, med anledning av att det inte finns en förälder eller en vuxen i närheten som kan hålla koll på barnen, vilket tyder på bristande föräldraskap. I samband med detta söker sig unga män efter ett umgänge att vara med och dras av den orsaken till de äldre männen i området som oftast har ett avvikande beteende och begår kriminella aktiviteter (Nieminen Kristofersson, 2014). I mötet med äldre män söker unga män efter bekräftelse, respekt och att de synliggörs (Gerell m.fl., 2020d). De börjar istället att anamma sig till äldre mäns värderingar, normer och kultur som finns i den kriminella omgivningen (Gerell m.fl., 2020b; Nieminen Kristofersson, 2014). Respondenternas erfarenheter tyder på att levnadsvillkor såsom till exempel en bristande föräldraroll och trångboddhet kan vara anledningen till att unga män oftast befinner sig ute, då de söker efter bekräftelse för att bli synliggjorda. En respondent uttrycker det så här;

- *“Det har varit stor familj, oftast i trånga utrymmen i lägenheter som är små, många syskon, svårt att koncentrera sig, föräldrar som har posttraumatisk stress från kriget som tenderar att ta ut deras frustration på deras barn. Och det blir ju i sin tur vad vi brukar säga att det blir som någonting som vi kallar sekundärt trauma på barnen och det händer att de aldrig är hemma, man pallar inte vara hemma och många av dem som vi träffat säger gemensam sak, dom rör sig utåt”* (Respondent 4).

För att föräldrarna ska kunna uppfylla sin föräldraroll är det viktigt att lära unga män om vad som är normativt rätt och fel beteende i relation till samhällets ideal. Visar föräldrarna en brist på förståelse om varför unga män har betett sig på ett avvikande sätt, kan det leda till att unga män känner sig odugliga som personer och i beteendet. Till följd av detta kan det ske en process av stämpling som formar individens självbild till något negativt. I det skedet blir det viktigt att föräldrarna istället bör ifrågasätta unga mäns beteende och inte stämpla dem utifrån negativa reaktioner. Stämpling kan forma en skev självbild som i sin tur leder till sämre självkänsla och en normalisering av ett normbrytande beteende hos unga män. Därför blir den primära avvikelser en avgörande faktor för hur unga män blir och utvecklas. Det blir därav viktigt att fånga upp det normbrytande beteendet hos unga män och bilda en viss förståelse till varför de söker en bekräftelse från andra i omgivningen. Detta för att förhindra det avvikande beteendet vilket i sig utgör en skyddsfaktor (Goldberg, 2010). Samtliga respondenter förklarar att föräldrar har en betydande påverkan på barn, då föräldrarnas reaktioner och beteenden blir

avgörande för barnets utveckling samt självbild. Vidare förklaras det att vissa föräldrar bär på trauman och tragiska händelser där ett sekundärt trauma projiceras vidare till barnen, vilket kan resultera i att barns levnadsvillkor påverkas i form av ett sämre välbefinnande och identitetsbildning.

5.3 Gruppträck och samhörighet

Samtliga erfarenheter hos respondenterna visar att gruppträck från umgängen kan bidra till att unga män i socialt utsatta bostadsområden begår narkotikabrott. Detta innebär att umgängen spelar en avgörande roll i utvecklingen av normbrytande beteenden hos unga män, då vänner som lever under samma levnadsvillkor uppmuntrar varandra till ett sådant beteende. Unga män som faller för gruppträck är de som förkastar sina föräldrars åsikter om det som anses vara ett normativt beteende, och istället prioriterar och sätter värde på de normer och värderingar som deras vänner har. Unga män kan på så sätt falla för gruppträck och därför är det viktigt att införa ett förebyggande arbete i skolan. Det förebyggande arbetet är till för att reducera risken att unga män involveras i narkotikabrott och detta för att det blir möjligt att ingripa då de anses vara lättpåverkade under sina skolår. Men även för att de tar till sig kunskap på ett enklare sätt kring vad som är ett normativt rätt och fel beteende, vilket är en skyddsfaktor (Greve m.fl, 2022). Utifrån respondenternas erfarenheter förklaras det att unga män oftast brukar vara en del av vänskapsgrupper där alla har ett liknande beteende som är normbrytande, vilket leder till en ömsesidig påverkan mellan ungdomarna. Det gemensamma normbrytande beteendet gör det svårare för de enskilda ungdomarna att ta sig ur sitt beteendemönster. En respondent uttrycker det så här;

- *“Jo, det är allt från gruppträck till samhörighet, ingen börjar från ingenstans med att sälja droger. Det börjar med att någon vän kanske frågar om man kan lämna något någonstans och sakta sakta kommer man in i den världen utan att märka av.”*
(Respondent 2)
- *“Dom här killarna som finner varandra som barndomsvänner bär ju med sig mycket bagage och när människor bär med sig mycket bagage och försöker finna någon tröst i varandras sällskap så tenderar dom att skada varandra för det är deras språk det är det språket dom känner till. Så med andra ord så är det så här, jag drar ner dig i skitet, du drar ner mig i skitet för det är det språket vi känner till. Så jag tror så här att säg nu att man får en sådan uppenbarelse okej lyssna vi ska genomföra en droghandel vi kan vinna så här mycket vi delar dom här pengarna med varandra man uppmuntra varandra till någon form av negativitet.”* (Respondent 4)

Enligt respondenternas erfarenheter kan även samhörighet ha en påverkan på att unga män begår narkotikabrott. Detta tyder på att unga män oftast söker efter likasinnade individer att umgås med och som de kan relatera till för att känna en viss samhörighet med, då de lever under utsatta levnadsvillkor. Unga män som söker efter likasinnade individer och samhörighet, har sin grund i att de redan känner en viss exkludering och övergivenhet som bidrar till att de blir osynliga i samhället (Hallin, 2020a). Alltså innebär detta att unga män

synliggör varandra och kan även relatera till varandra, vilket etablerar en vänskap i form av ett broderskap (Nieminen Kristofersson, 2014). Som följd formas det ett identitets- och meningsskapande hos unga män när de involveras i kriminella nätverk för att hitta en samhörighet och öka självkänslan (Gerell m.fl., 2020b). Men om unga män är omringade av ett friskt socialt nätverk och har starka band med till exempel föräldrar, vänner och lärare, kan det minska sannolikheten för ett avvikande beteende, vilket i detta fall är en skyddsfaktor (Hällsten m.fl., 2013). Respondenternas erfarenheter visar att unga män söker sig till vänner som är likasinnade då de kan relatera till varandras utsatthet, livssituationer samt levnadsvillkor. Två respondenter uttrycker det så här;

- *“De hittar likasinnade andra killar som de kan identifiera sig med varandra de känner till och det blir lätt att prata med någon som man känner, att det är samma sak hemma hos mig det är exakt samma”* (Respondent 4)
- *“Dom flesta söker ju efter samhörighet och dom söker sig till grupper som dom kan relatera till, så de blir så att jaa.. de... mår man dåligt så söker man sig till andra människor som mår dåligt.”* (Respondent 5)

Angående gruppträck och samhörighet hävdas det att unga män som söker efter en ständig bekräftelse om att de är avvikande beror på tron om att deras normbrytande beteendemönster inte går ihop med samhällets normer. Unga män med avvikande beteenden kan därför dras till varandra, då de är likasinnade och på så sätt känner samhörighet. När de integreras på ett avvikande sätt beror det oftast på att de söker efter en viss bekräftelse och synliggörande från sin omgivning. Genom att de blir bekräftade och synliggjorda från sin omgivning kan det ske en samhällelig stämpling där en sekundär avvikelse uppstår, som i sin tur grundar sig i en negativ självbild. De negativa reaktionerna och stämplingen kan bidra till att unga mäns självbild blir mer negativ och fastställd än vad den var förr. Det är därför viktigt att inte enbart se unga män som avvikande då faktorer såsom bakgrund, omständigheter och levnadsvillkor kan förbise motiv som bidrar till involvering i narkotikabrott (Goldberg, 2010). Respondenterna nämner att unga män påverkas av de personer som finns i deras omgivning där familj, föräldrar, vänner och grannar är en central del kring hur individen formas och betar sig. Däremot förklaras det att unga män söker efter en bekräftelse och synliggörande främst från andra unga män som är likasinnade, detta med grund i att de kan relatera till varandra.

5.4 Tidsfördriv - “inga dåliga intentioner utan man är uttråkad”

Utifrån respondenternas erfarenheter visar det sig att bortprioritering av fritidsaktiviteter med grund i sämre levnadsvillkor kan bidra till att unga män begår narkotikabrott. Unga män väljer att prioritera bort fritidsaktiviteter eftersom de hellre sysselsätter sig med annat eller inte har möjligheten till att engagera sig i sådant. Respondenterna menar att om unga män inte ägnar tid åt fritidsaktiviteter kan det leda till att de blir uttråkade och väljer att sysselsätta sig med annat för tidsfördriv. Anledningen till att unga män oftast involveras i kriminella aktiviteter är att de har alldeles för mycket fritid istället för att ägna tid åt något betydelsefullt

(Nieminen Kristofersson, 2014). Därav kan unga män bli uttråkade och involvera sig i kriminella aktiviteter som bidrar till en utveckling av ett avvikande beteende. När individen presterar i fritidsaktiviteter och åstadkommer ett bra resultat då belönas hen utifrån sin prestation och utvecklar ett socialt band till aktiviteten. Detta blir i sig en skyddsfaktor och resulterar i att beteendet har en chans att upprepas igen om unga män upplever en tillfredsställelse av aktiviteten (Bishop m.fl., 2017). Respondenterna nämner att unga män oftast befinner sig utomhus med sitt umgänge då de är uttråkade, vilket blir ett sätt att fördriva sin tid. Detta kan resultera i att de samtidigt involveras i kriminella aktiviteter. Tre respondenter uttrycker det så här;

- *“Unga män som går i årskurs 9 vill hänga på torget, inte så mycket annat, bara sitta och hänga och prata slösa tid. Om de går i träning till exempel fotboll kan det vara en räddning i många situationer eftersom man har ett mål och ett bra umgänge”*. (Respondent 2).
- *“Narkotika går ju bland dessa unga, det är det, det är inte för att de spelar fotboll, det är bara för att göra någonting, hålla sin tid här ute”*. (Respondent 6).
- *“Många bor hemma väldigt länge och bor trångt och då blir det så ahop, vad ska man hitta på, vad ska vi göra och då blir det om man hänger ute och det kan bli dumt för man är uttråkad. Jag tror inte att så många har dåliga intentioner utan att det blir av att man är uttråkad”*. (Respondent 1).

Unga män som har ett avvikande beteende har redan en uppfattning om att de inte passar in i samhällets normer. Därav har de redan en negativ självbild där självdestruktivitet prioriterats istället för att spendera tid på till exempel fritidsaktiviteter. Självdestruktiviteten grundar sig på att de söker efter en reaktion och bekräftelse till sin negativa självbild, de gör dem genom att fördriva sin tid på kriminella aktiviteter istället för fritidsaktiviteter (Goldberg, 2010). Utifrån respondenternas erfarenheter är det viktigt att unga män ägnar sin tid åt prosociala aktiviteter för att reducera risken att bli involverad i kriminella aktiviteter och nätverk. Prosociala fritidsaktiviteter som till exempel olika sporter kan tillfredsställa ungdomarna och främja en gynnsam fritid.

5.5 Bristande motivation

Respondenternas erfarenheter visar att unga män som har en bristande motivation till sin skolgång grundar sig oftast i sämre levnadsvillkor, vilket kan leda till att unga män involverar sig i kriminella aktiviteter såsom narkotikabrott. Detta innebär att en bristande motivation kan resultera i att unga män får en sämre skolgång och befinner sig sällan i skolan. Det konstateras att en bristande skolprestation och motivation hos unga män kan resultera i ett avvikande beteende som bidrar till en brottsbenägenhet som till exempel att begå narkotikabrott (Labella & Masten, 2018). Utifrån en undersökning har det påvisats att 90 procent av ungdomar hade erfarenheter av narkotika som bidrog till skolproblem. Detta tyder på att om unga män har en god skolgång och goda skolresultat kommer sannolikheten att

involvera sig i kriminella aktiviteter minskas, vilket i sig utgör en skyddsfaktor (Anderberg m.fl., 2019). Respondenterna nämner att skolan bortprioriteras då unga män finner andra tillfälliga men snabba utvägar i hopp om att förbättra sina levnadsvillkor, detta sker eftersom motivationen inte finns. Två respondenter uttrycker det så här;

- *”Absolut, blir man behandlad dåligt i skolan så får man inte motivation, och får man inte hjälp så blir inte studierna så bra, och då kan man tappa motivationen och lusten att gå till skolan. Och tänker om det finns andra snabba vägar till inkomst och att brottsligheten ger en spänning, som ger liksom de här hormonerna med dopamin och allting sånt, att det blir liksom ett sug efter någonting som händer men också det grupstrycket och att man får bekräftelse från den kriminella gruppen som man inte fick i skolan.”* (Respondent 1).
- *“Många är jätteduktiga men de tappar, de tappar motivationen. Så om en går ur kretsen så går de också ur kretsen. Det är ingen som pushar den andra för skolmiljö”.* (Respondent 6).

Det hävdas att när unga män med ett avvikande beteende befinner sig i en skolmiljö, är sannolikheten större att de får genomgå en samhällelig stämpling, vilket är den sekundära avvikelsen. Detta innebär att skolan stämplar unga män till att vara en individ som bryter mot kulturella och sociala normer, vilket bidrar till att den negativa självbilden försämras ytterligare och de blir defensiva genom att angripa stämplingsprocessen (Goldberg, 2010). Utifrån respondenternas erfarenheter är det vanligt att unga män inte blir uppmuntrade i skolmiljön med anledning av att de kan få vara med om nedvärderande händelser såsom att bli mobbade och få höra negativa kommentarer om sig själva. I det skedet kan ungdomars negativa självbild försämras och de kan bli defensiva genom att vara högljudda och förstöra för andra i sin skolomgivning.

5.6 Svart ekonomi och status

Respondenternas erfarenheter visar att en bidragande faktor till att unga män begår narkotikabrott kan vara belastningsregistret, som hindrar dem från att skaffa ett lagligt arbete. Detta kan vara en anledning till att unga män i socialt utsatta bostadsområden oftast lever under sämre levnadsvillkor och är arbetslösa, då det är svårt att få jobb om man har begått brott. Detta leder i sin tur till att unga män vänder sig till en svart ekonomi. Det förklaras att arbetslöshet hos unga män som begått narkotikabrott kan bero på utanförskap, exkludering, förminskade valmöjligheter och oförmåga att kunna påverka sin situation (Nieminen Kristofersson, 2014). Detta kan resultera i att unga män försörjer sig via en svart ekonomi för att det är svårt att återanpassa sig till samhället efter att ha begått ett brott (Hallin, 2020a). Därmed blir det en utmaning att hitta ett lagligt arbete. Unga mäns arbetslöshet har länge tytt på att de befinner sig i en riskzon för att bli utstötta i framtiden (Hallin, 2014b). Det blir därför viktigt att unga män får hjälp av samhället genom vägledning och stöttning, vilket blir en skyddsfaktor. Respondenterna konstaterar att det är svårt att få ett lagligt jobb för unga

män som har begått narkotikabrott eftersom det återspeglas i brottsregistret, vilket skapar hinder för anställning. Två respondenter uttrycker det så här;

- *“Har du åkt fast för narkotikabrott, hur fan ska du få jobb? För det står ju i belastningsregistret.”* (Respondent 3)
- *De flesta som begår narkotikabrott har ju inga jobb och de därför de oftast fortsätter för som sagt de har pratat med ganska många där de känner aa. Men dom kan inte komma och börja med ett lagligt jobb genom att de har ett brottsregister och ingen vill ha de och alla kör ju en sådan brottsregister bakgrund, så näe dom flesta har ju inga lagliga jobb.* (Respondent 5).

Respondenternas erfarenheter visar även att unga män som lever under sämre levnadsvillkor och som inte har möjligheten till pengar, tillgångar samt försörjning är en anledning till att de begår narkotikabrott. Detta innebär att pengar och tillgångar kan främst vara det som lockar unga män till att börja med narkotikaförsäljning. Brottsligheten kan alltså ha sin grund i att unga män lever under utsatta livsvillkor såsom att familjen har en låg inkomst, är arbetslösa och att de istället försörjer sig via ekonomiskt bistånd från socialtjänsten. Eftersom unga män befinner sig i sämre livsförhållanden kan de även uppleva att de är otillräckliga och vill oftast hjälpa familjen utifrån en ekonomisk aspekt. Det förklaras att unga män dras till narkotikaförsäljning då de ser det som en möjlig inkomstkälla (Westerdahl, 2020,). Det är de materiella tingen och pengarna som motiverar dem till att begå narkotikabrott, där handeln erbjuder unga män en känsla av status i sin utsatta livssituation (Fast m.fl, 2017). Med hjälp av narkotikahandeln kan unga män försörja sin familj vilket bidrar till en känsla av status och ökad självkänsla (Gerell m.fl, 2020d). Därav är det viktigt att unga män befinner sig i miljöer som präglas av en balanserad ekonomi i form av till exempel ett lagligt arbete, vilket utgör en skyddsfaktor (Bäläutä, 2017). Respondenterna nämner att unga män som begår narkotikabrott är oftast de som måste försörja och ge ekonomiskt stöd till sin familj och sig själva. På så sätt känner de sig behövda och att de får en viss status. En respondent uttrycker det så här;

- *“Det finns många av de här tendenserna som man har sett att de fortsätter, de kör på de hänger med varandra, de känner de får dom pengarna som de tjänar, men det på ett sätt blir också tror jag många av de själva säger att vadå nu kan jag sätta mat på bordet nu har jag en bil nu har jag tillgångar. Vilket de kanske inte kände att de hade innan för att de var tvungna att komma in i det på ett annat sätt.”* (Respondent 4)

Gällande unga mäns olagliga arbete förklaras det att unga män dras till olagliga aktiviteter såsom narkotikabrott på grund av att de redan har en uppfattning om att de tillhör en avvikande grupp i samhället. Unga män kräver oftast en respons och bekräftelse som har i syfte att synliggöra deras negativa självbild för att de sedan ska kunna ta sig undan från att ha ett socialt ansvar i samhället (Goldberg, 2010). Utifrån respondenternas erfarenheter kan unga män bete sig på ett avvikande sätt för att bli bekräftade, synliggjorda och för att de befinner sig i en utsatt position i samhället. Genom detta sker en samhällelig stämpling där den

negativa självbilden hos unga män förstärks, vilket gör det enklare för dem att ta sig undan från att ha ett socialt ansvar i samhället (Goldberg, 2010).

6. Diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka levnadsvillkor som kan bidra till att unga män i socialt utsatta bostadsområden begår narkotikabrott. Studiens frågeställningar har formulerats ur ett socialarbetarperspektiv, och dessa är “Vilka riskfaktorer bidrar till att unga män begår narkotikabrott?” och “Vilka skyddsfaktorer bidrar till att unga män inte begår narkotikabrott?”. I följande avsnitt ska dessa frågor besvaras genom att betona de mest betydelsefulla och centrala delarna av resultatet som även kommer att kopplas till studiens frågeställningar. Frågeställningarna ska besvaras och diskuteras under rubrikerna “Riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott” och “Skyddsfaktorer som bidrar till att unga män inte begår narkotikabrott”. Därefter ska följande avsnitt presenteras såsom metoddiskussion, implikationer för det sociala arbetet och socialpedagogik samt förslag till framtida forskning.

6.1 Riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott

Studiens första frågeställning har besvarat vilka riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott. Den mest betydelsefulla och centrala delen i socialarbetarnas erfarenheter kring riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott har varit en bristande föräldraroll. I studiens datainsamling har det utifrån respondenternas erfarenheter förklarats att en bristande föräldraroll är en avgörande faktor till att unga män involveras i kriminella aktiviteter eftersom de lever under sämre levnadsvillkor. Detta genom att föräldern har varit frånvarande i unga mäns uppväxt eller att föräldern har varit närvarande men inte tagit ansvar för sitt barn. Därmed tyder det på att unga män som har en frånvarande förälder oftast utvecklar ett avvikande beteende (Hällsten m.fl., 2013). Respondenterna menar att unga män inte får den närheten och uppmärksamheten de är i behov av, vilket resulterar i att de söker efter det i andra sammanhang. Det finns ett mönster av att flera unga män i socialt utsatta bostadsområden med en frånvarande förälder involverar sig i kriminella nätverk, vilket stämmer överens med forskningen.

Men utifrån respondenternas erfarenheter finns det även en koppling mellan en bristande föräldraroll och trångboddhet som bidrar till att unga män involveras i kriminell aktivitet. Vidare visar respondenternas erfarenheter att trångboddhet gör att unga män söker sig utåt och bär på ett ansvar att ta hand om sina yngre syskon ute på gårdarna. Under tiden de vistas ute finns det ingen förälder eller annan vuxen som är närvarande eller tar ansvar för sina barn. Därav kan unga män göra det de vill eftersom föräldrarna inte har någon tillsyn över dem. Oftast leder det till att de umgås med äldre män som är involverade i kriminella aktiviteter (Nieminen Kristofersson, 2014). Respondenternas erfarenheter skiljer sig något från forskningen då det beskrivs att unga män rör sig utåt på grund av trångboddhet, men även för att de inte orkar vara runt sina föräldrar då de lider av psykisk ohälsa och projicerar därför sitt mående på barnen.

Något som har noterats är att respondenternas erfarenheter stämmer någorlunda överens med den tidigare forskningen och detta kan eventuellt bero på att ungdomskriminalitet är ett aktuellt ämne som forskas om konstant utifrån olika aspekter. Men det som skiljde sig åt från den tidigare forskningen var till exempel att unga män i socialt utsatta bostadsområden kan ha föräldrar som lider av posttraumatisk stress på grund av tidigare trauman, vilket även kan vara en avgörande faktor till en bristande föräldraroll.

En annan central och betydelsefull del i socialarbetarnas erfarenheter kring riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott har varit sämre levnadsvillkor, exempelvis en ogynnsam ekonomi. Därav förklaras det att svart ekonomi och status kan vara bidragande faktorer till att unga män involveras i kriminella aktiviteter. Vidare konstateras det att unga män oftast vänder sig till en svart inkomstkälla på grund av belastningsregistret som visar att de har begått brott sedan tidigare som resulterar i arbetslöshet. Dock förklaras det även att unga män kan befinna sig i en familj med en ogynnsam ekonomisk situation, vilket leder till att de tvingas att söka efter snabba lösningar för att få pengar. Unga män i socialt utsatta bostadsområden försörjer sig oftast genom en svart ekonomi dels för att de känner en viss utanförskap i samhället och oförmåga till att kunna påverka sin situation då de sedan tidigare kan ha begått brott. På grund av svår återanpassning till samhället blir det en utmaning för unga män att ta sig ur den kriminella livsbanan (Nieminen Kristofersson, 2014; Hallin, 2020a). När unga män involveras i kriminella aktiviteter som till exempel narkotikabrott, kan de på så sätt försörja sin familj, detta resulterar i en känsla av status och en bättre självkänsla (Gerell m.fl, 2020d). Respondenternas erfarenheter beskriver att unga män vänder sig till en svart ekonomi med grund i deras brottsregister vilket gör det nästintill omöjligt att få ett lagligt jobb. Unga män tenderar även att vända sig till en svart ekonomi på grund av de tillgångar de kan få för att hjälpa sig själva och familjen, vilket tyder på en viss status. Det har noterats att den tidigare forskningen även påvisar detsamma kring unga mäns situation angående jobb och status.

Således tyder respondenternas erfarenheter på att de centrala riskfaktorerna som en bristande föräldraroll, trångboddhet samt svart ekonomi och status har en betydande inverkan på unga mäns identitet, livsbana och involvering i narkotikarelaterade brott. Dessa faktorer och studiens resultat kan dock inte generaliseras då de angivna motiven inte kan betraktas som de enda faktorerna som leder en ung man till att begå narkotikabrott.

6.2 Skyddsfaktorer som inte bidrar till att unga män begår narkotikabrott

Studiens andra frågeställning har besvarat vilka skyddsfaktorer som inte bidrar till att unga män begår narkotikabrott. Den mest betydelsefulla och centrala delen i respondenternas erfarenheter kring skyddsfaktorer som inte bidrar till att unga män begår narkotikabrott har varit den motivation som unga män har till sin skolgång. Utifrån respondenternas erfarenheter har det visat sig att unga män som har motivation och god skolprestation har en mindre sannolikhet att involveras i kriminella aktiviteter och förbättrar kvaliteten av levnadsvillkoren. Detta med grund i att de har mer fokus på skolan och på att få bra

skolresultat, som förhindrar att ett avvikande beteende utvecklas där brottsbenägenheten behålls på en låg nivå (Labella & Masten, 2018). Respondenterna menar att motivationen till att få bra skolresultat blir mindre när man inte får hjälp med studierna, vilket leder till att man tappat lusten för skolan helt. Därav påvisar respondenternas erfarenheter att motivation till skolan är en avgörande faktor till att inte hamna i kriminella aktiviteter, där även forskningen beskriver att en god skolprestation och motivation är ett skyddsnet.

En annan central och betydelsefull del i respondenternas erfarenheter kring skyddsfaktorer som inte bidrar till att unga män begår narkotikabrott har varit att prestera och spendera tid åt fritidsaktiviteter. Utifrån respondenternas erfarenheter har det visat sig att unga män som lever under svåra levnadsvillkor och som prioriterar sin fritid genom att delta i olika aktiviteter har mindre sannolikhet att involveras i kriminella aktiviteter. Detta leder till att unga män ägnar sin tid åt prosociala aktiviteter istället för en olaglig sysselsättning. När unga män presterar i fritidsaktiviteter skapas det sociala band till aktiviteten, vilket beror på att de uppnår en viss tillfredsställelse i form av att beteendet belönas (Nieminen Kristofersson, 2014; Bishop m.fl., 2017). Respondenterna menar att tidsfördriv är en bidragande faktor till att unga män involveras i kriminella aktiviteter, men tidsfördrivet grundar sig på att unga män känner sig uttråkade och därav kan de hitta på normbrytande aktiviteter. Den tidigare forskningen och respondenternas erfarenheter indikerar både på att unga män som har mycket fritid och som prioriterar bort prosociala aktiviteter, resulterar i att de utvecklar ett avvikande beteende samt involveras i kriminella aktiviteter. Därför är prosociala aktiviteter viktiga då de ger unga män möjligheten att utveckla en positiv självbild och en ökad självkänsla.

6.3 Metoddiskussion

I studien har en kvalitativ semistrukturerad intervju metod använts där sex socialarbetare har intervjuats. Dessa intervjuer baserades på en intervjuguide för att ge en viss riktning åt samtalen. Den semistrukturerade metoden passade väl med studiens syfte och de frågeställningar som riktade sig mot att förstå socialarbetarnas erfarenheter av unga män som begår narkotikabrott i socialt utsatta bostadsområden. Intervjuguiden skapades med hänsyn till studiens forskningsfrågor och den underlättade för oss att hålla diskussionen inom ramen för forskningsområdet.

Under intervjuerna uppstod det en del komplikationer och oförutsägbara händelser på platsen som orsakade mycket oväsen, vilket resulterade i avbrott under intervjuprocessen. I och med att det var en mötesplats var det en del olika målgrupper som vistades där och kunde ta sig in i rummet där intervjun pågick, vilket var ett störningsmoment för respondenten och intervjun. Därför är det viktigt att försäkra sig om att intervjuerna sker i en lugn och tyst miljö, för att undvika att oväsen påverkar det inspelade materialet (Bryman, 2018). Men det är också viktigt för att respondenten inte ska behöva vara orolig över att någon utomstående ska höra intervjun. Under intervjuerna var fokus endast inriktat på respondenternas egna erfarenheter om orsaker till att unga män begår narkotikabrott, för att fånga upp relevant data. I denna process kan viktig data ha gått förlorad.

6.4 Implikationer för det sociala arbetet och socialpedagogik

Studien ger insikt i att det sociala arbetet och socialpedagogiken har en viktig roll i att synliggöra samhällsproblem såsom ungdomskriminalitet, och motverka de aktuella riskfaktorer som bidrar till att unga män begår narkotikabrott. Socialarbetare arbetar utifrån socialnämndens riktlinjer och har därför det yttersta ansvaret att arbeta förebyggande för barn och unga som begår brott och som har ett avvikande beteende. Genom olika åtgärder kan dessa barn och unga få stöd i sin livssituation. Därför har det sociala arbetet en viktig roll i helhet, då forskning och studiens empiri visar att socialarbetare bör vara medvetna om de faktorer som ökar risken för narkotikabrott just för att kunna arbeta förebyggande (Socialstyrelsen, 2020a). Socialarbetare bör arbeta förebyggande genom att till exempel stärka unga mäns prosociala nätverk, erbjuda meningsfulla fritidsaktiviteter och stödja en bra skolgång. Socialarbetarnas erfarenheter och beskrivningar kring unga män som begår narkotikabrott utgör en viktig helhetssyn för forskningsområdet samt socialpedagogiken.

Studien belyser även att det är viktigt för socialarbetare att arbeta med stigmatisering och stämpling. Detta för att motverka de negativa stereotyperna och stigmatiseringen av unga män i samhället som begår narkotikabrott. Socialnämnden som är en människobehandlande organisation har därför i uppgift att arbeta förebyggande, ge stöd och hjälp till barn och unga som är i riskzonen till att genomgå en stämpling utifrån de brott som har begåtts (Socialstyrelsen, 2020a). I människobehandlande organisationer, såsom socialnämnden, är det av betydelse att skapa en individanpassad och personcentrerad intervention. Utifrån socialpedagogiken förhåller sig socialarbetare till att integrera en förståelse för unga mäns levnadsvillkor, detta för att kunna främja rättvisa, jämlikhet och ett socialt välbefinnande. Med hjälp av detta förhållningssätt kan socialarbetare bidra till positiva förändringar i samhället (Dellgran, 2016).

Under arbetets gång framkommer det att socialarbetarnas erfarenheter och uppfattningar tycks sakna tilltro till att unga män som begår narkotikabrott har en egen agens till att förändra sin situation. Unga män som begår narkotikabrott befinner sig oftast i komplexa levnadsvillkor där de kan uppleva svårigheter i att ta sig ur missbruk eller kriminalitet samt förändra sin situation. En förklaring till att socialarbetare tycks sakna tilltro är att unga mäns agens till förändring blir svår att uppnå då de uppfattar sig leva i en komplicerad verklighet för att själva skapa en förändring samt ta sig ur den kriminella livsstilen. Detta beror på att de kan vara omgivna av invävda faktorer som till exempel socioekonomiska hinder, sociala och psykologiska utmaningar som är djupt rotade problem sedan tidigare. Således blir det utmanande för socialarbetare att bidra med någon förändring i unga mäns liv då de inte ser sig själva ha förmågan att kunna påverka och förändra sina beteendemönster och sin livssituation. Å andra sidan är det viktigt att det etableras en tillit och öppen dialog för att minska klyftan mellan socialarbetare och unga män som befinner sig i utsatta levnadsvillkor, möjligtvis för att det ska ske positiva förändringar i unga mäns liv.

6.5 Förslag till framtida forskning

Under studiens genomförande har det noterats att ungdomskriminalitet är ett välbeforskat område både på nationell och internationell nivå. Syftet i denna studie har därav varit att undersöka levnadsvillkor som kan bidra till att unga män i socialt utsatta bostadsområden begår narkotikabrott, detta ur ett socialarbetarperspektiv. Därför är det av stort intresse att forska vidare om socialarbetares erfarenheter kring unga män som tar sig ur kriminella livsbanor och hur denna process genomförs. Den vidare forskningen kommer att vara betydelsefull för socialarbetare till att utveckla mer effektiva och målinriktade strategier, detta för att kunna handskas med ungdomskriminalitet och främjandet av en positiv utveckling bland unga män i socialt utsatta bostadsområden.

Litteraturförteckning

Ahlborn, S-E. & Fahlke, C. (2012). Riskperioder för missbruk - från barndom till ålderdom. I Sven-Eric. Ahlborn, & Claudia. Fahlke, (red.), *Handbok i missbrukspsykologi: teori och tillämpning*. (s.372-382). Malmö: Liber

Anderberg, M., Boson, K., Dahlberg, M., Fahlke, C., Melander-Hagborg, J. (2019). Mer än varannan ungdom med alkohol- och narkotikaproblem i öppenvården har erfarenhet av utsatthet i barndomen. *Socialmedicinsk tidskrift*, 96 (6), 786-799.

<https://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/2013/2005>

Anderberg, M., Dahlberg, M & Wennberg, P. (2022). Criminality among Young People With Substance Use Problems in Sweden: A One-Year Follow-Up Study. *Journal of Drug Issues*, 52 (3).

Doi: [10.1177/00220426211046596](https://doi.org/10.1177/00220426211046596)

Andershed, A-K., & Andershed, H. (2019). Risk-och skyddsfaktorer för normbrytande beteenden bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm: Socialstyrelsen. <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1372592/FULLTEXT01.pdf>

Andershed, A-K., & Andershed, H. (2013). En introduktion till longitudinell forskning och IDA-programmet. I A-K. Andershed & H. Andershed (Red.). *Att studera människors utveckling – Resultat från forskningsprogrammet IDA 1965-2013* (s. 19-32). Lund: Studentlitteratur.

Bălăuță, D- S. (2017). Awareness and involvement of youth regarding illegal drugs. *Agora Psycho-Pragmatica*, 11 (2).

<https://discovery-ebsco-com.ezproxy.server.hv.se/c/vj5p5k/viewer/pdf/tair151115>

Bishop, A-S., Fleming, C- M & Nurius, P-S. (2020). Substance use profiles among gang-involved youth: Social ecology implications for service approaches. *Children and Youth Services Review*, Vol. 119.

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105600>

Bishop, A-S., Hill, K-G., Gilman, A-B., Howell, J-C., Catalano, R-F., & Hawkins, J-D. (2017). Developmental pathways of youth gang membership: a structural test of the social development model. *Journal of Crime and Justice*, 40 (3).

<https://doi.org/10.1080/0735648X.2017.1329781>

Brottsförebyggande rådet. (2022). *Misstänkta personer 2022 - Slutlig Statistik*.

https://bra.se/download/18.b7427ae18779249df317af2/1683123935896/Statistikrapport_miss_tankta_2022.pdf

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl. 3. Stockholm: Liber AB.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. (2022). *CAN:s nationella skolundersökning 2022- Ungas erfarenheter av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel*. <https://www.can.se/app/uploads/2022/12/can-rapport-215-cans-nationella-skolundersokning-2022.pdf>

Copeland, W. E., Wolke, D., Shanahan, L., & Costello, E-J. (2015). Adult functional outcomes of common childhood psychiatric problems: a prospective, longitudinal study. *JAMA psychiatry*, 72, 892-899. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26176785/>

Dellgran, P. (2016). Socionomer som profession. I A. Meeuwisse, Swärd, H, Sunesson, S & Knutagård, M. (Red). *Socialt arbete: En grundbok*. Natur & Kultur.

Erskine, H. E., Norman, R. E., Ferrari, A. J., Chan, G. C., Copeland, W. E., Whiteford, H. A., & Scott, J. G. (2016). Long-term outcomes of attention-deficit/hyperactivity disorder and conduct disorder: a systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 55, 841-850. https://www.researchgate.net/publication/305884069_Long-Term_Outcomes_of_Attention-DeficitHyperactivity_Disorder_and_Conduct_Disorder_A_Systematic_Review_and_Meta-Analysis

Estrada, F. (2022). Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur. I F. Estrada, J.Flyghed, & A. Nilsson (Red.). *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur.

Fast, D., Shoveller, J & Kerr, T. (2017). The material, moral, and affective worlds of dealing and crime among young men entrenched in an inner city drug scene. *International Journal of Drug Policy*, Vol 44. <https://www.sciencedirect.com/getaccess/pii/S0955395917300051/purchase>

Gerell, M & Hallin, P-O. (2014). Att arbeta med grannskaps- utveckling och sociala risker. I R. Ek, M. Gerell, N. Guldåker, P-O. Hallin, M. Herbert, T. Nieminen Kristofersson, A. Nilsson, & M. Tykesson (Red.). *Att laga revor i samhällsväven - om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden*, Vol 18, 127- 137. Malmö University Publications in Urban Studies. <https://lup.lub.lu.se/record/8046415>

Gerell, M., Hallin, P.O., Nilvall, K & Westerdahl, S. (2020a). Inledning - att studera utsatta områden. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*, Vol 26, 9-21. Malmö University Publications in Urban Studies. <https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Gerell, M., Hallin, P-O & Nilvall, K. (2020b). Kriminella nätverk, gatukultur och våld. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*, Vol. 26, 109-124. Malmö University Publications in Urban Studies.

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Gerell, M. (2020c). Brottslighet som särskilt präglar utsatta områden. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*, Vol. 26, 133-146. Malmö University Publications in Urban Studies.

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Gerell, M., Hallin, P-O & Nilvall, K. (2020d). Lokal kriminell organisering. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*, Vol. 26, 96-108. Malmö University Publications in Urban Studies.

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Goldberg, T. (2010). Narkotika. I M. Franzén, B. Furåker, D. Gaunt, T. Goldberg, K. Helmersson-Bergmark, H. Leiulfsrud, R. Lindqvist, A. Meeuwisse, H-E. Roos, P. Sohlberg, H. Soydan, S. Sunesson, H. Tham & H. Von-Hofer. (Red.). *Samhällsproblem*. (s.317-370). Lund: Studentlitteratur AB.

Goldberg, T. (1993). *Narkotikan avmystifierad - ett socialt perspektiv*. Smedjebacken: Carlssons.

Goldberg, T. (2005). *Samhället i Narkotikan*, Academic Publishing of Sweden, Solna: Academic publishing of Sweden.

Greve, R., Andersson, C., & Basic, G. (2022). Interactive advantage, cementing of positions, and social pedagogical recognition – a narratively inspired analysis of professional actors' oral representations of health promotion, prevention, and remediation efforts targeting young people who use alcohol and narcotics. I D. Keller, K. O'Neil & M. Bonifant. (Red.). *Social Pedagogy and Social Education: Creating Hope in Dystopia* (s. 67-84). Social Pedagogy Association.

<https://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1572511/FULLTEXT04.pdf>

Guldåker, N., & Hallin, P-O. (2020). Livsvillkor och strategisk lägesbild. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.), *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*, Vol. 26, 181- 188. Malmö University Publications in Urban Studies.

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Guldåker, N & Tykesson, M. (2014). Social stress och sociala risker i två städer – ett analys exempel. I R. Ek, M. Gerell, N. Guldåker, P-O. Hallin, M. Herbert, T. Nieminen, Kristofersson, A. Nilsson, & M. Tykesson. (Red.), *Att laga revor i samhällsväven - om social*

utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden, Vol. 18, 60- 82. Malmö University Publications in Urban Studies.

<https://lup.lub.lu.se/record/8046415>

Hallin, P-O. (2014a). Vad är en social risk?. I R. Ek, M. Gerell, N. Guldåker, P-O. Hallin, M. Herbert, T. Nieminen Kristofersson, A. Nilsson, & M. Tykesson (Red.), *Att laga revor i samhällsväven - om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden, Vol. 18, 10-19. Malmö University Publications in Urban Studies.*

<https://lup.lub.lu.se/record/8046415>

Hallin, P-O. (2014b). Att arbeta med forsknings- cirklar och områdes- utveckling – gemensam kunskapsutveckling och lärande. I R. Ek, M. Gerell, N. Guldåker, P-O. Hallin, M. Herbert, T. Nieminen Kristofersson, A. Nilsson, & M. Tykesson (Red.), *Att laga revor i samhällsväven - om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden , Vol. 18, 156- 165. Malmö University Publications in Urban Studies.*

<https://lup.lub.lu.se/record/8046415>

Hallin, P-O. (2020a). Utsatta områden- stigmatisering, diskriminering, rasism och postkolonialism. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet, Vol. 26, 49- 58. Malmö University Publications in Urban Studies.*

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Hallin, P-O. (2020b). Utsatthetens konsekvenser. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet, Vol. 26, 75- 86. Malmö University Publications in Urban Studies.*

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Hallin, P-O. (2020c). Kriminaliseringsprocesser och lokalsamhälle. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet, Vol. 26, 87-95. Malmö University Publications in Urban Studies.*

<https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Hällsten, M., Szulkin., R., & Sarnecki, J. (2013). *CRIME AS A PRICE OF INEQUALITY? The Gap in Registered Crime between Childhood Immigrants, Children of Immigrants and Children of Native Swedes. Vol. 53, 456-481. The British Journal of Criminology.*

<https://academic.oup.com/bjc/article/53/3/456/542980>

Kvale, S & Brinkmann, S. (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.*

Labella, M. H., & Masten, A. S. (2018). Family influences on the development of aggression and violence. *Current opinion in psychology, 19, 11-16.*

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2352250X17300714?via%3Dihub>

Ling, S., Umbach, R., & Raine, A. (2019). Biological explanations of criminal behavior. *Psychol Crime Law*. 25(6), 626-640.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6640871/pdf/nihms-1011991.pdf>

Nieminen Kristofersson, T. (2014). Fattigdom som socialrisk - Historik och Symbolik. I R. Ek, M. Gerell, N. Guldåker, P-O. Hallin, M. Herbert, T. Nieminen Kristofersson, A. Nilsson, & M. Tykesson (Red.), *Att laga revor i samhällsväven - om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden, Vol. 18*, 32- 51. Malmö University Publications in Urban Studies.

<https://lup.lub.lu.se/record/8046415>

Polismyndigheten. (2021). *Lägesbild över utsatta områden*.

[file:///C:/Users/%C3%84GAREN/Downloads/L%C3%A4gesbild%20%C3%B6ver%20utsatta%20omr%C3%A5den%202021%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%C3%84GAREN/Downloads/L%C3%A4gesbild%20%C3%B6ver%20utsatta%20omr%C3%A5den%202021%20(1).pdf)

Region Örebro län. Rydergård, V & Abeln- Schriever, O. (2023). *Drogmissbruk – ett utbrett ungdomsproblem*.

<https://www.regionorebrolan.se/sv/aktuellt/drogmissbruk--ett-utbrett-ungdomsproblem/>

Russell., A-E., Ford T., & Russell, G. (2015) Socioeconomic Associations with ADHD: Findings from a Mediation Analysis. *PLoS ONE*. 10(6).

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4451079/pdf/pone.0128248.pdf>

Socialstyrelsen. (2020a). *Barn och unga som begår brott- Handbok för socialtjänsten*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-2-6577.pdf>

Socialstyrelsen. (2020b). *Studier om sociala insatsgrupper- Resultatuppföljning av ungdomar i SIG och utveckling av lovande arbetsformer*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-3-6691.pdf>

SVT nyheter. (2021). *Fler och grövre brott med unga som förövare*.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/hart-tryck-pa-polisens-ungdomsutredare>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer*.

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Wertz, J., Agnew-Blais, J., Caspi, A., Danese, A., Fisher, H. L., Goldman-Mellor, S., & Arseneault, L. (2018). From Childhood Conduct Problems to Poor Functioning at Age 18

Years: Examining Explanations in a Longitudinal Cohort Study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 57(1), 54-60.

<https://www.jaacap.org/action/showPdf?pii=S0890-8567%2817%2931831-2>

Westerdahl, S. (2020). Fastighetsutveckling - pågående förändringsprocesser på bostadsmarknaden. I M. Gerell, P-O. Hallin, K. Nilvall, & S. Westerdahl (Red.). *Att vända utvecklingen – Från utsatta områden till trygghet och delaktighet*, Vol. 26, 59- 74. Malmö University Publications in Urban Studies. <https://lup.lub.lu.se/record/a2989e67-5220-4c97-98c1-7640bc7dbcfa>

Wong, T. M., Loeber, R., Slotboom, A. M., Bijleveld, C. C., Hipwell, A. E., Stepp, S. D., & Koot, H. M. (2013). Sex and age differences in the risk threshold for delinquency. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 41, 641-652

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4461040/pdf/nihms694715.pdf>

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrund

1. Vad har du för utbildning?
2. Vad arbetar du med?
3. Vilken målgrupp arbetar du med?

Uppväxtförhållanden

4. Har du någon kännedom kring unga mäns uppväxtförhållanden? Berätta.
5. Hur skulle du vilja beskriva unga mäns uppväxtförhållanden?

Umgänge

6. Har du kännedom om unga mäns sociala nätverk? I så fall hur skulle du beskriva att det ser ut?
7. Tror du att unga människors umgänge har påverkat dem till att begå narkotikabrott? Isåfall hur?
8. Vet du om unga män har någon i sin familj som är en positiv/negativ förebild för dem? Om ja, vilken påverkan har den förebilden på den unga mannen?

Fritidsaktiviteter

9. Har du någon kännedom om unga män går på några fritidsaktiviteter? Om ja, hur skulle du vilja beskriva fritidsaktivitetens påverkan på unga män?
10. Om unga män inte går på fritidsaktiviteter, vad tror du det beror på?

Skola

11. Har du någon kännedom kring unga mäns skolgång? Om ja, skulle du kunna berätta om hur deras skolgång ser ut?
12. Anser du att skolgången har haft betydelse för ett brottsligt och avvikande beteende? Om ja, på vilket sätt?
13. Får unga män stöd från skolan för att klara av sin skolgång? Om ja, vilken typ av stöd?

Arbete

14. Har du någon kännedom om unga män som har ett jobb? Om ja, varför tror du att unga män ändå begår narkotikabrott?
15. Tror du att unga män sökt jobb innan de började med att begå narkotikabrott? Om ja, har de blivit nekade till jobb eller har de valt att förbise sina jobbmöjligheter?

Övrigt

16. Anser du att unga mäns bostadsområde har en påverkan på att de begår narkotikabrott? Om ja, på vilket sätt?
17. Vilka insatser erbjuds i socialt utsatta bostadsområden för att förebygga ungdomskriminalitet? Bidrar dessa till någon förändring?

Bilaga 2

Informationsbrev

Information om att medverka i studien om unga män som begår narkotikabrott

Härmed tillfrågas du som är socialpedagog eller socionom och är socialarbetare inom verksamheter som arbetar förebyggande mot ungdomskriminalitet om du vill medverka i en studie om unga män som begår narkotikabrott. I detta brev ges information kring studien och vad den går ut på samt innebörden av ditt medverkande. I studien arbetar två studenter, Niloo Kashkooli och Daiana Abdulkader från Högskolan Väst i Trollhättan som går på det socialpedagogiska programmet.

Beskrivning av studien och anledningen till varför just du tillfrågas

Studien handlar om unga män som begår narkotikabrott. Att detta är viktigt att studera har att göra med att det är ett omfattande samhällsproblem som också leder till konsekvenser både för de personer det berör men också för deras anhöriga och även samhället i stort. Forskning har visat att ungdomskriminalitet generellt sett sker i områden som anses vara socioekonomiskt utsatta där familjer lever under sämre livsvillkor såsom trångboddhet, arbetslöshet, sämre ekonomi och utbildningsbrist. Det har visats sig att det finns en större sannolikhet att en ungdom utvecklar ett avvikande kriminellt beteende i socialt utsatta bostadsområden med sämre livsvillkor. Därav är det betydelsefullt att utifrån din berättelse, upplevelser och beskrivningar som socialpedagog och socionom samt socialarbetare undersöka det studerande fenomenet om unga män som begår narkotikabrott i socialt utsatta bostadsområden. Anledningen till att det är just du som har tillfrågats till att medverka i

examensarbetet är på grund av att du i ditt arbete möter ungdomar som dels är i riskzonen för att hamna i kriminalitet men också sådana som är lagförda för kriminalitet.

Syftet med studien är att undersöka individuella och sociala levnadsvillkor som kan bidra till att unga män i utsatta bostadsområden begår narkotikabrott.

Forskningsfrågorna är:

1. Vilka riskfaktorer bidrar till att unga män begår narkotikabrott?
2. Vilka skyddsfaktorer bidrar till att unga män inte begår narkotikabrott?

Semistrukturerade intervjuer

Studien går ut på att genomföra 8 semistrukturerade intervjuer med grund i den kvalitativa ansatsen. Vi har valt att genomföra semistrukturerade intervjuer med deltagare som arbetar förebyggande mot ungdomskriminalitet, i detta fall narkotikabrott. Syftet med intervjuerna är att samla fördjupad information kring utsatta ungdomar som begår narkotikabrott. Det som kommer att diskuteras är dina upplevelser, beskrivningar och erfarenheter gällande arbetet med ungdomar som är i kriminella kretsar.

Vad händer med mina uppgifter?

Intervjuledarna och respondenterna kommer tillsammans boka plats och tid för intervjun. Det finns möjlighet att genomföra intervjuerna både på plats och digitalt, via Zoom som är ett digitalt forum. Intervjun beräknas pågå i en timme. Vi skulle gärna vilja spela in intervjun, om du samtycker till detta. Anledningen är att det blir enklare att transkribera materialet och fånga de olika nyanserna i berättelserna. Ljudinspelningen kommer att bevaras i appen röstmemo i en telefon som kräver lösenkod. Efter transkriberingen kommer det insamlade materialet att sparas i ett Google Dokument i en dator som också kräver lösenkod. Detta för att inga obehöriga ska kunna ha åtkomst till informationen och det insamlade materialet. Det är enbart intervjuledarna som kommer att ha tillgång till dessa. Ljudinspelning kommer att förstöras vid en godkänd C-uppsats.

Hänsyn tas till individskydds kravet

Under studiens gång tas det hänsyn till de forskningsetiska riktlinjerna där din medverkan i studien är frivillig och du kan när som helst avbryta din medverkan. Det insamlade materialet kommer enbart att användas för denna studie. All information kommer att behandlas

konfidentiellt vilket innebär att deltagarnas namn, arbetsplats eller ort inte kommer att röjas.
Om du samtycker till medverkan vill vi gärna att du fyller i nedanstående blankett.

Har du några funderingar är du välkommen att ringa eller mejla oss.

Daiana Abdulkader - Daiana.abdulkader@student.hv.se - 0704967497

Niloo Kashkooli - Niloo.kashkooli@student.hv.se - 0702750118

Anna Henriksen - Anna.henriksen@hv.se

Samtycke till att delta i studien

Jag har fått muntlig och skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

- Jag samtycker till medverkan i studien om unga män som begår narkotikabrott.
- Jag samtycker till att information inhämtas och hanteras som ovan beskrivits.

Namn	Plats och datum

